

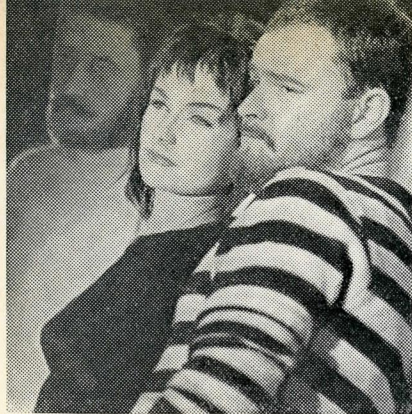

Repertoár malé scény

Dkresní světový dům v Trutnově
pracoviště ve Vrchlabí

ROČNÍK 1
ČÍSLO 4
1963

4/4

Svobodova fotografie z představení divadla ROKOKO Sen o bílém koni

Z OBSAHU

- J. Schneider: Zrza 2
 J. Martinec—K. Friedrich: Rychlá noha 4
 Z. Horynová: Co se stalo za hájovnou 10
 R. Vašínka: VYŠINUTÁ HRDLÍČKA 20
 M. Švandrlík: Každý na svém koni 43

Písňe pro děti:

- J. Jakoubek—J. Suchý: Písníčka o hračkách 7
 P. Eben—V. Čtvrtek: Ukolébavka pro dcerku 8
 L. Fišer—J. Kincl: Duhová kulička 15
 J. Verberger—O. Krejčová: Koší písníčka 16
 J. Jakoubek—J. Kincl: Pan Verne 17
 R. Kubernát—V. Čtvrtek: Byla jedna máma 18

Repertoár malé scény

Ročník I, číslo 4, duben 1963 — Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46 — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Jaroslav Vedral, Pavel Bošek — Redakční kruh: Jan Votruba (předseda), Jaroslav Beránek, Jiří Bílý, Viktor Doubek, Pavel Fiala, Radek Hlavsa, Jiří Chlíbec, Josef Koenigsmark, Jan Martinec, Květoslav Perutka, Josef Srámek, Ivan Vyskočil — Grafická úprava Miloslav Fuřín — Adresa redakce: Praha 1, Vinohradská 3, telefon 22 10 54 — Tiskne Knihkisk, n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, předplatné přijímá každý poštovní úřad a doručovatel; objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad, vývoz tisku, Praha 1, Jindřišská 14 — Vychází jednou měsíčně — Cena jednotlivého výtisku Kčs 2,50 — Toto číslo mělo redakční uzávěrku 15. března; vyšlo v dubnu 1963 F-07*30223

© Nakladatelství Orbis, n. p., 1963

Okresní osvětový dům v Trutnově
pracoviště ve Vrchlabí

Protože toto číslo je zčásti věnováno tvorbě pro děti, uveřejňujeme fotografie z jejich života a několik dětských kreseb. — Nahoře snímek Jiřího Červeného

Je den... A už se červen klene...
 Lokomotivy, vyslečené
 do košil páry, pilny jsou...
 Listonoš na svou cestu vyšel,
 a že by tak rád tympán slyšel,
 bije se v ucho pivoňkou...

A je v tom velké přitakání,
 že už jen dobré zprávy shání
 a už jen milé dopisy...
 Hned za ním tramvaj v slunci zraje
 a světlý řidič, nereptaje,
 ponurou skývu solí si.

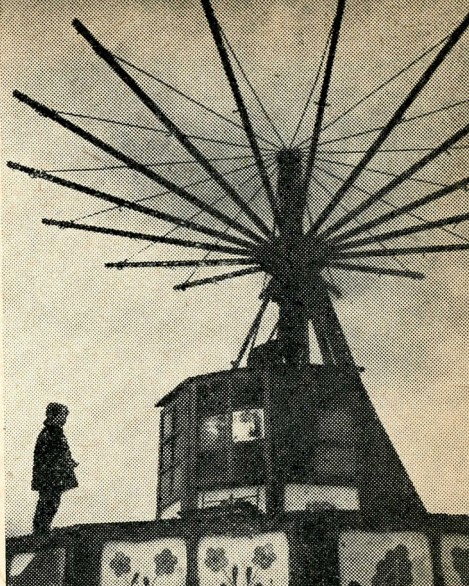
Na stráni tulák má své časy
 a, volný, sysla opéká si
 a mlsně dýchá mastný čoud,
 zatím co dole parník chudý
 naložil všechny prázdné sudy
 a s plnými chce brzy plout...

To tiché dílo bezejmenných,
 při všech těch nouzích, nejen zřených,
 má pro přítomnost matečnou
 jen lásku... Ale láska sama
 už budoucnost je a je drama
 s růží tisícplátečnou...

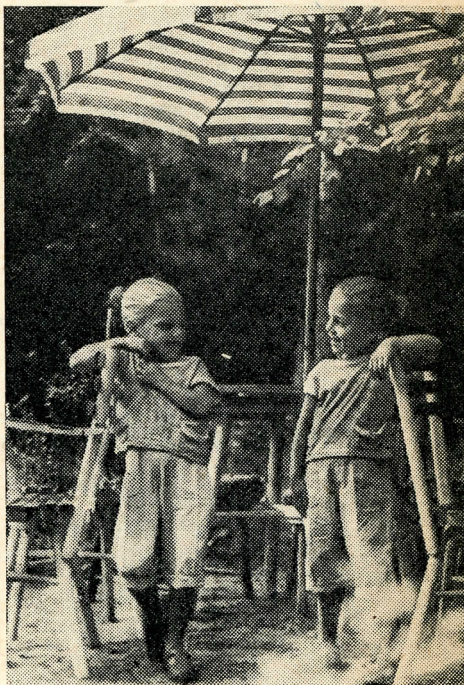
Ale teď, viz! ... To ke tvé pleti
 bubnovým galopem svým letí,
 sešlehlý k hřívě, kosmatý,
 půl kůň, půl jinochova busta:
 rudoarmejec-signalista,
 vzpomínkou na step prosmátý,
 prosmátý zkázou sirných draků...
 Stalingrad tvrdne v jeho zraku,
 šumí v něm Dněpr Slovuťič,
 Odra i Labe, Visla vlahá
 a pohyb svobody a blaha,
 jenž zahodil už dávno bič...

A ... slyšíš? Hoch si zpívá, zpívá!
 Po šesti letech píseň živá
 padá v tvou tříšť a bēdnou tluč...
 Sivoučká je ta jeho píseň...
 Ta jeho píseň a tvá tiseň
 otevřely se pro náruč...

VLADIMÍR HOLAN
 (ze sbírky Dokument)

Snímky Jiřího Pražáka

Liza

JAN SCHNEIDER

Byli jsme tenkrát malí smradi,
kolik nám to bylo,
co já vím...
Měli jsme se rádi,
já a Zrza.

Dycky dyž zavřu voči,
tak ji před vočima uvidím,
ty vlasy jako voheň
a ty pihy,
takovej malej, vzteklej hubeňour.

Kradli jsme spolu jabka,
závodili v pytlích
a vobčas jsme se chytli
skrz nějakej hloupej fór:
Zrzi, Zrzi, co tě mrzí?
Ta zrzavá palice!

To si dycky rozšmudlala slzy
a polila mě za to z hadice.
Hrál jsem jí taky divadlo.
Jen tak, co mě napadlo.
Měl jsem přima herce
uplácáný z hlíny,
mech jsem změnil na koberce
do královskéjch síní
a z klacků postavil jsem trůn
pro princeznu,
pro princeznu Zrzu.

Dětská kresba

Bráška

Můj malej bráška
se vod rána do večera tláská
a dyž ne
tak krmí želvy
nebo na ně aspoň mlaská
dokavaď je k chůzi nepohne

Jindy zas chytá chrousty
nebo jiný hnusný tvory
tvrdí, že jsou to tranzistory
a cpe je do škatulky vod sirek

Někdy se děsně zamračí
mlčí přemější a trochu sní
a dyž se zasejc mluvit uráčí,
dycky mě něčím uzemní!

JAN SCHNEIDER

To měla Zrza ráda.
Hned zapomněla, že se se mnou hádá,
smála se a vpředu jí chyběl zub.

Jednou jsem chtěl, aby se bála.
Tak jsem nechal umřít toho zrzavýho panáka,
ale pak jsem si vzpomněl na ten hrob,
na hrob zabitýho brabčáka
a byl jsem z toho celej trop.
Bulil jsem strašně.

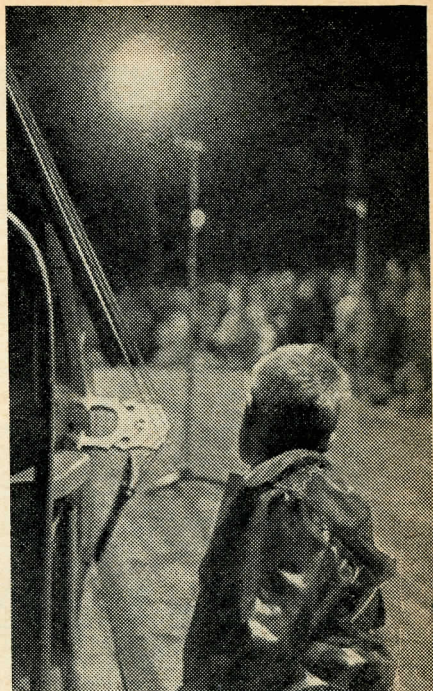
Zrza? Ta nebyla vůbec smutná.
Tej to bylo myslím putna.
Nedošlo jí totiž, že je vlastně zabitá.
Koukala se klidně na motýla
a divila se, že ho nechytám.

Zrza — ta moje zrzavá palice.
Měli jsme se rádi.
Patřila nám celá ulice.

Až jednou nepřišla.
Myslel jsem, že ji nepustili ven.
Pak ji vodváželi s tátou, s mámou, černým autákem.
Ten večer jsem dlouho nešel domů,
i dyž jsem věděl, že budu strašně bit.
Táta mě nezbil.
Ten večer jsem prvně slyšel jedno nový slovo,
kerý jsem předtím nikdy neslyšel:

Ž I D.

Jiří Kheil: Hoch s basou

Pavouček

JAN SCHNEIDER

Pavoučku pavoučku
ty broučku
co soukáš nit
směl bych tě o něco poprosit

Mouchy mají dlouhou chvíli
dopřej jim tu kratochvíli
a udělej jim houpačku

Pohoupej je houpy houpy
pohoupej je houpy hou
a mouchy ti za to koupí
zbrusu nový šicí stroj

RYCHLÁ NOHA

J. MARTINEC — K. FRIEDRICH

Jsou tady!

Projíždějí Prahou a metr za metrem mění republiku v Protektorat Böhmen und Mähren. Žulová dlažba skřípá pod pásy tanků, kanóny drnčí, mlha a vlhké sněhové vločky. Pavel stojí v Kodaňské ulici, mezi kluky z první třídy měšťanky, podupává a žasne. Tak tedy vypadá nepřítel, vojáci toho vůdce Hitlera, který rád řve do rádia?

Pražané se tísní na chodnících a je jim úzko.

Ani vojákům v ocelových nestvůrách není do smíchu. Jsou promrzlí na kost, mají stejnokroje z chatrné látky, toužebně pokukují po boční zdi činžáku. Tam, co je reklama — velké bílé podvlikačky a pod nimi nápis: Ať jsi Číňan, Čech či Negr, zahřeje tě prádlo Jäger!

„Je jich síla,“ stýská si Buřt, „koukni těch všelijakejch zbraní co mají.“

„Nesmysl,“ ozve se za nimi. „Vobyčejnskej cirkus, armáda z plechovek.“

Kluci se otočí, to řekl topič. Ten od nich z kolonky. A teď se nadýchne a mocně plivne. Slina letí neuvěřitelně vysoko, nahoře zůstává vteřinku stát, jakoby vyhledávala cíl, plácne do čepice důstojníka v projíždějícím autě.

„Pane jo,“ povídá uznale Pavel Rubín, „to bych chtěl umět. Učil jste se to dlouho?“

Topič pokrčí rameny; tak se přece střílí z minometů, jen kdyby mohl. A prudce vykřikne:

„Fuj! Hanba!“

Pavel i Buřt se k němu přidávají. Od nich, jako kruhy na vodě, se valí k oběma koncům Kodaňské ulice vlny odporu. Pryč je strach z laviny železa. Táhněte, fuj — převítli Zrada!

A potom, zcela nečekaně, je vozovka neskutečně prázdná, hluk armády doznívá v dálce, dunivá předzvěst zlých časů. Vracejí se domů všichni tři, topič i oba kluci, jdou dolů Vršovicemi přes louku pod kasárnami pěchoty, protahují se dírou v plotu do zpuštěného zábavního parku Eden. Za železniční trati začíná nouzová kolonie zvaná taky Eden, to znamená ráj...

Před řeznickým krámkem Buřtova otce parkují německé motorky. Páni jedí uzenky a řezník se mračí, páni žerou a řezník může puknout vzteky. Čert aby vzal takové kunčofty, deset korun za jednu marku. Aby se udávil!

A co tady vlastně chtějí, proč sem lezou?

Pavel o tom přemýšlí i odpoledne, když sedí na stráni bohdaleckého kopce, za zády lesík obalený sazemí.

„To máš těžký,“ povídá Buřt. Zvedá kamínek a hází ho po ucourané koze, kterou sem chodívá pást. A opakuje to, co slyšel doma:

„Oni tvrdějí, že tady vždycky poroucheli německý císařové. Takže teď to musí bejt vůdce. Byl bys rád císařem?“

„Ani ne, radši potapěč.“

„A to já zas císař. Protože on, když chce, může bejt i potapěč. Nebo brankář Klokánů. Císař i potapěč i brankář, oboje troje.“

V údolí se hemží nepřátelští vojáci, celé předjaří je šedo zelené jejich uniformami. Hlučně se baví a pořád se cpou, zpívají wan i kum, wan i wida wida kum...

„Když oni dělali pořád jenom flinty a pořád,“ povídá Buřt. „Až se nadlábnou, tak si krknou a vypuknou válku. Taky půjdou na židy, oni je neradi. Budou je všelijak tejrát a nejspíš i střílet.“

Pavel Rubín vrtá podpatkem důlky do vlhké hlíny. Celkem vzato je to náramný pech. Čiňané jsou, vystupovali v Edenu a dělali všelijaké kousky s vázou. Indiáni jsou taky, protože jsou ve filmech. A černoši jsou teprve, jeden stojí na Národní třídě před obchodem pana Papeže a dělá živou reklamu jeho botám. Ale jak poznáš žida?

„Ty, Buřte, uměl bys poznat žida?“

„No jasně, člověče! Má tvrdáška a bíbra až po pás, prima kabát s kožešinkou, je tlustší než já a kráčí po ulici. Jo — a drží pytlík.“

„Pytlík?“

„Chytráku, má v něm zlato. Bylo to na obrázku v novinách, co do nich táta balí škvarky.“

Pavel se musí smát. Hele, hele — to se povedlo! Někdo bude vláčet po ulici pytel zlata. Měl by ho v bance, náhodou! To dá rozum, někde za ohradou by ho tukli přes hlavu a měl by po zlatě!

„Já,“ povídá Pavel, „když jsem byl ještě maličkej, tak jsem jednou nakreslil masobátka. A vůbec sem ho netrefil. Třeba se to tomu malíři taky nepovedlo.“

„Třeba, třeba — suchej chleba!“ posmívá se Buřt. „Takovej malíř od novin to musí umět, a ty seš pítomej!“

„A ty seš masobátka a já ti odpicnu Lojzinu!“ chechtá se Pavel. Míří špinavým ukazováčkem na ucouranou kozu a udělá — cvak!

Buřt bojovně vyskakuje:

„Nasadím ti dvojitého nelsona a krutě tě ztrestám!“

Popadnou se kolem ramen a statečně se perou, kutálejí se po navlhle stráni. Tloustík ječí, že to není pořádný řeckořímsák, když ho Pavel šimrá po žebrech. A potom, když se vracejí do kolonky, našťavaně brumlá:

„A vůbec, jakýpak císařové a vůdcové Hitlerové. Stejně tady nemají co dělat, když máme praotce Čecha a Čechův most a Staré pověsti české.“

„Nojo,“ souhlasí Pavel, „kdyby tady Němci poroučeli odjakživa, jak tvrdějí, tak bysme museli mít Německé pověsti české.“

Ale ta věc zůstává i nadále záhadná: jak se pozná takový žid? O třídu výš chodí Popper a ještě výš Tauchen, nic zvláštního na nich není. Ale třeba to jsou výjimky, taková věc se může stát. Škoda, že se ještě nevrátil tatínek z práce, uměl by poradit. Ale je tu topič, ten to bude vědět, on se vyzná. Má jizvu na čele a náramně široké dlaně, jak pořád hází uhlí ve Waldesce.

„To máš těžký, chlapče,“ povídá topič, „počítám, že se židi nijak nelišejí, lidi jako lidi.“

„Tak proč je Hitler zrovna proti nim?“

„Není jenom proti nim, hlavně proti rudejm. A vlastně vůbec proti lidem.“

„Ale proč?“

Topič najednou neví, jak dál. Chtěl by odpovědět co nejpřesněji, jakože vědecky. A už to má, už povídá:

„Hitler je mizernej lokaj fabrikantů, těch lidožroutů.“

Lidožroutů!

To slovo se zavrtává do Pavla jako červotoč. Nemůže se ho zbavit ani v noci, v dusné podkrovní živoděrcce dřevěného domku na kraji kolonky. Spí a vidí náramně veliký zámek, skoro jako v pohádce. V síni sedí dámy a pánové a hodují, víno teče proudem, samé dobré domácí šípkové. A je ho tolik, že ho pijí z půllitrů, jako obyčejnské pivo.

Kolem tabule obchází Hitler v bílých podkolenkách, v červeném kabátku, dolévá z malovaného džbánku. Opravdický lokaj! A oni pořád nemají dost, i když jim pupky už pukají, volají nenasytně:

„Haló, člověče! Honem, ještě kousek!“

„Bohužel,“ klaní se Hitler, „žádné pečené židy už nemáme, ani ty rudé, jenom tlačěnku s cibulí.“

Ráno vstává Pavel Rubín jako rozlámaný.

Co to, proč se tady táta pořád ještě motá? Krejčík mlčí, vaří si na lihu černou bryndu. Nohy má slaboučké a záda shrbená, co chvíli suše pokašlává. V plících mu sedí nevětraná dílna. Ale Pavel nic z toho nevidí, ba ani neslyší, dívá se na tatínka jinýma očima. Ten jeho krásný nos a ty jeho havraní vlasy — vždyť je to Mangas Colorado, udatný náčelník Apačů! Kdo byl v kinu Na Mičánkách, ten to nepopře. Indiáni utíkali z rezervace a on, slavný rudokožec, pořád říkal:

„Uí, uí!“

V tom případě já, uvědomuje si Pavel, jsem přece Rychlá Noha, náčelníkův syn. Co se tu pořád motáš, statečný Mangasi, je sedm pryč a přijdeš pozdě do práce, dolů do města to máš čtyřicet minut.

„No totiž,“ říká náčelník a kvedlá lžící.

„No totiž,“ znovu spřádá myšlenky, „promluvmě si jako muž s mužem.“

Pavla spaluje horkost, takhle s ním otec ještě nikdy nemluvil. O slyšte, odvážní Apači, jichž šipy nikdy neminou cíl, jsem mužem! Mohu si tvář pomalovat hlinkou bojovníků!

Řeč náčelníka je tichá a Rychlá Noha jí naslouchá s úžasem; jak se včera ukázalo, pan Vogel, majitel krejčovského salónu, zmizel. Prý odletěl do Anglie. Odpoledne se objevil mistr, no ten Vavruška, na klopě placku s hahnkrajcem.

„Heil Hitler!“ řekl. A všichni se koukali na jeho holínky a zelený klobouček s bílou šňůrkou.

„Jsem teď správcem týhle firmy, tak ať to klope. A bude to podnik čistej jako papír, pořádnej árijskej, židi si zbalejí fidlátka a potáhnou. Zejtra ať je tady nevidím!“

Mangas Colorado svěsí hlavu, usrkává bryndu a tiše špitá:

„Viš, chlapče, říkám ti to proto, že tvoje nebožka maminka se jmenovala za svobodna... A můj táta, tedy tvůj děda, se ještě nepodpisoval Rubín. Přišel jsem o práci, jsme z židovského rodu Reubenů.“

Pavel už není Rychlou Nohou. Nechápatě se dívá do střípku zrcátka nad plechovým umyvadlem a hledá v něm žida. Vidí jen chlapce, jedenáct roků.

PÍSNÍČKA O HRAČKÁCH

Hudba: Jaroslav Jakoubek

Text: Jiří Suchý

Mírně

E^b B^b7 E^b B^b7 E^b B^b7 E^b

Na svě-tě je to-lik vě- cí, hezkých vě- cí, věř-te mi.

B^b F7 B^b F7 B^b F7 B^b F7 B^b F7

Hezkých věcí je na svě-tě tolik, že si nemů- že-te najednou hrát

C9 F7 B^b foxtrot B^b7 B^b7 Click chord

se vše- mi. Trumpety a ko-lo- vrát-ky,

E^b Fm7 B^b7 E^b maj7

míč a kytky u za- hrádky, panenky a bí-lé mrá-čky, auta, letad-

B^b7 E^b

la a vláč -ky, kombajny a cu- kr- lata, pestré mašle

Fm7 B^b7 E^b maj7

pro děv -ča-ta, pes a kočka mou- ro- va-tá, ži-ra-fy a medví- data,

E^b7 stride(rag-time) A^b maj7 F9

telátko a nová vrata, pozlátko a hrou-da zlata, ku-ličky a

B^b7 E^b 1st B^b7 E^b B^b7

kanár v kleci, to jsou samé hezké věci. Na světě je to-lik vě- cí,

E^b E^b7 E^b E^b Swing F7 B^b F7 B^b F7

hezkých vě- cí, věř-te mi. Hezkých věcí je na světě tolik, že si

B^b F7 B^b F7 C9 F7 B^b (G^b7) F7 B^b

ne-mů- že-te najednou hrát se vše - mi.

UKOLÉBAVKA PRO DCERKU

Hudba: Petr Eben

Text: Václav Čtvrtek

p legato

p

1. Spi, má malá, spí už vše-la na me - dovém pol-štář - ku,
2. Spi, má malá, noc u- tka-la z hvězdných nitek plá-týn - ko,
3. Spi, má malá, ja - ko vše-la na me - dovém pol-štář - ku,

(3. ♩.)

lí - pa ze sna vů- ni dý- chá, spin-kej taky, buď už zticha,
ši - ju, šiju ti ko- šil- ku, spin-kej tiše, aspoň chvílku,
ko - šilku má z hvězdných ni-tí, na knoflíkách měsíc svítí,

1.2.

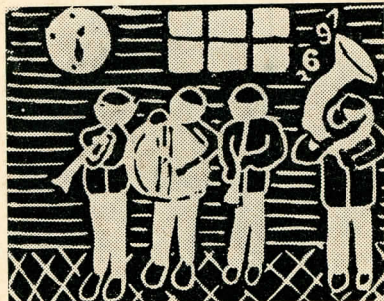
hou, hou, hou - py hou
 hou, hou, hou - py hou
 hou, hou, hou - py

3.

hou.

rit. assai-----

© SHV Praha - 1962

Kresby dětí z votické devíti-
letky

ZDENKA
HORYNOVÁ

Co se stalo za hájovnou

SCÉNKA
PRO
DĚTSKÉ
PŘEDSTAVITELE

Postavy:

Pes Brok
Kocour
Zajíček
Cvrček-houslista
Žabka
Vrána
Liška
Pes Baryk
Kočka Mícinka
Zaječice
Dvě Žabky
Havran
Dvě Kůzlata

Sbor zvířátek

SBOR ZVÍŘÁTEK (na scéně): Za hájovnou žila zvířátka: Vrána-tanečnice — VRÁNA (vběhne, rozhlédne se a se zívnutím usedne na zem): Óch...

SBOR (pokračuje): Zajíček — ZAJÍČEK (přiběhne, ukloní se Vráně a se zívnutím usedne opodál): Ách...

ŽABKA (přihopkuje na scénu)

SBOR: Žabka —

ŽABKA: Kuňk! (Hlasitě zívne)

SBOR: Kocour z hájovny —

KOCOUR (volným krokem vejde. Znuděně usedne): Mňau!

SBOR (dokončuje): A Pes Brok.

PES (vběhne dlouhými skoky, rozhlédne se): Pěkné poleženíčko, přátelé.

(Zvířátka odpovídají téměř současně)

KOCOUR: ... poleženíčko.

VRÁNA: Tobě taky, taky, taky!

ŽABKA: Kvak!

(Zvířátka jako na povel zívnou)

SBOR: Zvířátka se nudí!

PES: To je otrava.

ŽABKA: Ty se máš nejlíp — hlídáš!

PES: Mám noční službu. Teď hlídá Baryk.

KOCOUR: Nejlíp se mají lidé. Pořád něco dělají.

VRÁNA: Tak, tak.

PES (náhle): Hajných šli na pout!

(Zvířátka ožijí)

ZAJÍČEK (zvědavě): Na pout?

ŽABKA: Co je to „pout“?

VRÁNA: Krása! Zrcátka, míče, hřebínky, koloběžky, trumpetý! A hlavně muzika! Celý den vyhrává. — Já bych tancovala...

(Zvířátka toužebně povzdychnou)

ZAJÍČEK: Koloběžka...

KOCOUR: Hřebínek...

ŽABKA: Velikánský míč. Hrály bychom vodní pólo...

PES: Zatroubit si na trumpetu: tradá, tradá, tradadadadadá!

(Zvířátka se zasní. Každé po svém)

SBOR: Zvířátka snila o pouti. Najednou Pes Brok zaštekne.

PES: Haf! Udělejme si pout!

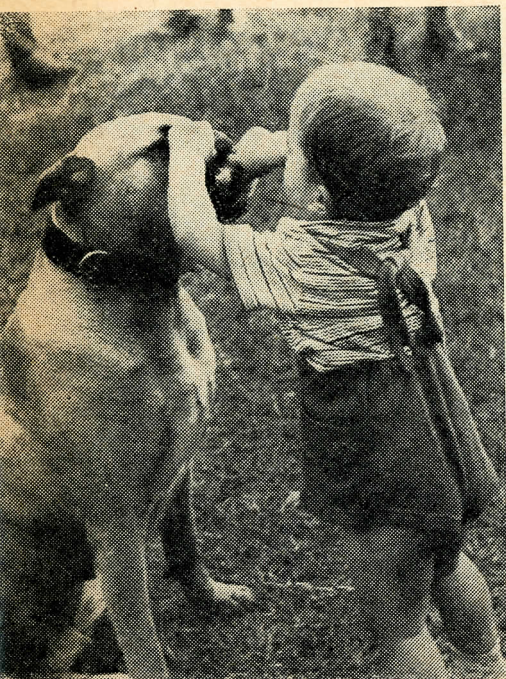
ZVÍŘÁTKA: Udělejme! Udělejme!

(Radostně poskakují kolem Psa)

KOCOUR: Mňau! — Kde ale vzít hřebínek, míček a trumpetu? Koloběžka na strohmě neroste.

PES: Kocour má pravdu. Ani muzikant z oblak nespadne.

(Zvířátka soustředěně přemýšlejí)

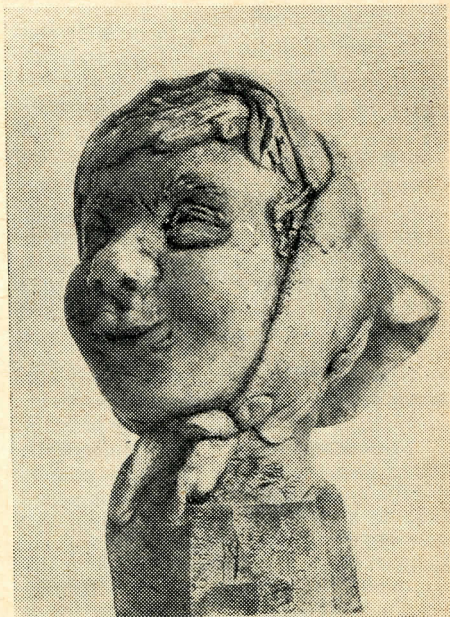

Autorem snímku je Vratislav Tachezy

SBOR: Zvířátka přemýšlejí a přemýšlejí.
 PES (*prudce*): Haf! Už to mám! — Můžeš připravit pout, Kocoure?
 KOCOUR (*se zahanbeně odvrací*): Nemohu.
 PES: A ty, Žabko?
 ŽABKA: Já? (*Odvrátí se*)
 PES: Snad Zajíček?
 ZAJÍČEK: Co zmůže jeden Zajíček?
 VRÁNA: Nic. Jako jedna Vrána.
 PES: Ale Vrána, Kocour, Žabka, Zajíček a Pes pout připraví. Dohromady je nás pět!
 LIŠKA (*jedním skokem se ocitne uprostřed scény*): Šest! (*Poplašená zvířátka se dala na útěk. Pes je zastaví svým neohroženým jednáním*)
 PES: Jedeš odtud! Mám tě chňapnout?
 LIŠKA (*úlisně*): Ale, Bročku, proč tak zle? — Poslouchám vás už pěknou chvíli. Pout? Proč ne! Ale s Tetičkou Lištičkou. Pomohu vám. (*Zvířátka se k ní pomalu přibližují, ale nedůvěřují*) Těším se na pout. Takové hladounké zrcát-

ko... velikánský míč, prohánět se na koloběžce a tancovat!
 VRÁNA (*netrpělivě*): Tak porad, porad.
 KOCOUR (*zaproší*): Tetičko Lištičko.
 LIŠKA: Cvrček-houslista přijde rád.
 VRÁNA (*radostně skáče*): Cvrček, Cvrček!
 PES: A co ostatní?
 KOCOUR: Zrcátko —
 ZAJÍČEK: Koloběžku —
 ŽABKA: Velikánský míč!
 PES: Víš snad?
 LIŠKA: Ticho! — Přemýšlím.
 SBOR (*tiše*): Ticho! Liška přemýšlí...
 LIŠKA: Rozdělím vám úkoly!
 (*Zvířátka se radují. Liška během dalšího textu Sboru uděluje rozkazy a příkazy. Pantomimická scéna*)
 SBOR: Tetka Liška rozkazuje, radí, hladí, přikazuje.
 Straka prý ví o zrcátku.
 Inu — Straka — jak by ne?
 Zajíc Ušák v lesním chládku na trumpetu zahraje.
 Hřebínek má bílá sova;
 míčem hrála s liščitama
 jedna její příbuzná.

Žakovská práce z berounské jedenáctiletky

Jiří Kheil: Příhrávka

LIŠKA (*Zajíčkoví*):

Vyříd' vzkaz a míč ti dá.

SBOR (*pokračuje*):

Brok sežene koloběžku,
hajných kluk ji zahodil.

LIŠKA (*Žabce*):

Ty doskočíš k Cvrčku pod stráž,
aby housle naladil.

(*Žabka odskáče, Liška zůstane na scéně sama*) Na mně práce nezbyla. Darma mi neříkají chytračka. Těším se na pout, těším! (*Olízne se a ulehne*)

SBOR: Liška spala a zvířátka měla plné ruce práce.

ZAJÍČEK (*se srazí se Psem, který na scénu donesl malý stoleček*): Dávej pozor — nevidíš? (*Nastrčí mu velikánský míč, který donesl. — Pes si vzpomněl na koloběžku a odbíhá pro ni. — Dále přibíhají zvířátka podle textu a snáší dary.*)

SBOR: Vrána-tanečnice přinesla zrcátko a hřebínek. Zajíček míč a ještě přidal foukací harmoniku, kterou dostal kdysi od strýce. Kocour přispěchal s malovaným hrnčkem po kočičí bábě. I s mamincinou mašli se rozloučil. Brok ještě v běhu čistil koloběžku, co ležela

na smetišti u hajných. Pletený košíček s leknínem donesla Žabka.

(*Zvířátka kolem stolku se šťastně usmívají*)

KOCOUR: To je krása!

ŽABKA: A ten míč! (*Sahá po míči*)

PES (*rozhodně*): Stát! Ještě ne, až začne pout.

ŽABKA: Kdy začne?

PES (*poodejde od stolku*): Až bude sluníčko nad komínem hájovny. (*Ostatní zvířátka se loudají za Psem a toužebně hledí na sluníčko*)

ŽABKA: Sluníčko se loudá.

(*Zvířátka usednou*)

SBOR: Liška spí, zvířátka čekají a sluníčko se loudá...

ŽABKA (*náhle*): Už je nad komínem!

ZAJÍČEK: Začíná pout!

KOCOUR: Hurá!

(*Zvířátka se radostně roztancují s pokřikem „hurá!“*)

VRÁNA (*vzdychne*): A Cvrček nikde.

CVRČEK (*drobnými, zato rychlými krůčky vejde s housličkami pod paží*): Uctívě zdravím, klaním se! Zdravíčko! (*Uklání se zvířátkům*)

(Výkřiky se téměř překrývají)

VRÁNA: Cvrček!

PES: Vítáme tě, Cvrčku!

ŽABKA: Spuť nějakou.

VRÁNA: Zatancuju si!

CVRČEK: Podle přání, prosím. *(Vyhrává na housle. Zvířátka se roztancují, poskakují, vyskakují. Vrána nejradostněji!)*

SBOR *(do nastalého veselí)*: Vrána-tanečnice se dočkala.

V tanci oči přivírá,

usmívá se, usmívá.

Chce tancovat do rána.

Náhle ale — pro pána!

Zapomněla na Lišku!

(Vrána upadne přes Lišku. Cvrček přestane hrát)

Vrána leží na břišku!

(Zvířátka se smějí)

LIŠKA *(s výkřikem vyskočí)*: Co je k smíchu? Já snad?

CVRČEK: Promiň, promiň...

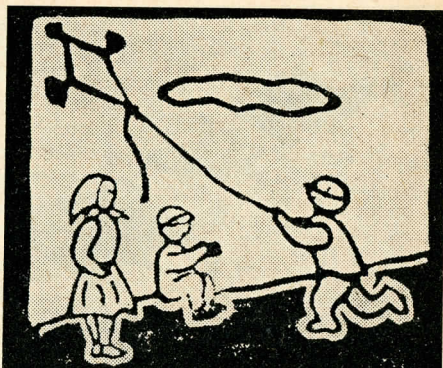
PES: Snad by ses nezlobila?

ZAJÍČEK: Jen to ne!

LIŠKA: Dobrá — odpouštím! — A teď všichni odtud. Co se divíte?

PES: Máme přece pouť!

LIŠKA: Jeden by darmo druhému záviděl dárek. Podělím jednoho po druhém. Však to nespětu, nebojte se. — No tak: ať už jste pryč! *(Zadupe. Zvířátka se rozprchnou)* Bázlivci! Hlupáci! Pouť oslaví tetička Lištička, a ne vy, ubožáč-

Žakovská práce z devítiletky ve Voticích

ci. — Nejdřív sestavím jídelníček v hlavě, potom v žaludku. Zajíčka ponechám jako hlavní jídlo. Předkrm — Kocour, místo polévky Žabku. Vránu jako moučník? Fuj! Vránu a Cvrčka přinesu liščatům pro obveselení. A hlupák Brok ať si čeká na zavolání. Tetička Lištička bude dávno za horama. *(Naladí sladký hlas)* Kocoure, pojď pro dáreček!

(Pes při liščí úvaze o jídelníčku nepozorovaně vyjde, přivolá i ostatní zvířátka a všichni se v hloučku tichounce přiblíží za záda Lišky. Zčista jasna vyběhnou)

ZVÍŘÁTKA: Baf!

LIŠKA *(úlekem vykřikne, chce utéci. Zvířátka utvoří kruh a Pes ji přidrží)*

PES: Takhle jsi chtěla obveselit pouť?

KOCOUR *(uraženě)*: Kocoura jako předkrm?

CVRČEK *(rozčileně)*: Cvrčka pro obveselení liščat? Hrůza! Hrůza!

ZAJÍČEK: Hlavní jídlo — zajíček?

VRÁNA: Vrána není „fuj“!

PES: A hlupák Brok tě měl nechat upláchnout? Kdepak. Rozcupuje tě na kousky! Vrrr, vrrr...

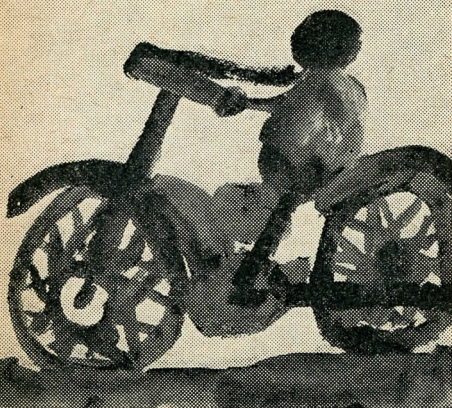
LIŠKA *(padne na kolena)*: Milost! Už to nikdy neudělám! Přisahám! — Cožpak jsem vám neporadila s poutí?

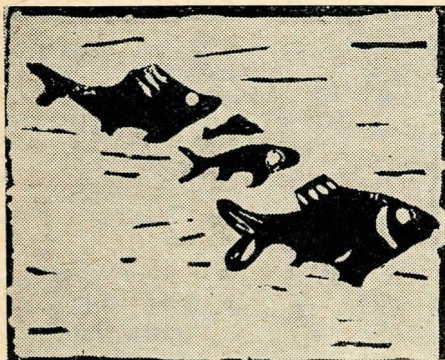
PES: Ale jen proto, aby ses sama měla dobře.

LIŠKA *(úpěnlivě prosí)*: Broku, Bročku...

PES: Máš štěstí, že mám měkké srdce a

Kolektivní práce žáků 1. třídy v Mukařově

Žakovská práce z devítiletky ve Voticích

že nechci zkazit dnešní pouť. — Jdi, utíkej! Ať už tě nevidím!

LIŠKA: Díky! Díky!

PES: Ještě dnes se odstěhuješ z našeho kraje!

LIŠKA: Ano, ano. Ještě dnes.

PES: Na co čekáš? Jedeš! *(Zadupe)*

*(Liška úprkem mizí a zvířátka ji pro-
vázají výkřiky)*

VRÁNA: Hanba, fuj!

ZAJÍČEK: Utíkej, nebo tě proženeme!

ŽABKA: Zůstalas bez oběda?

KOCOUR: Já ti dám — předkrm!

CVRČEK *(ještě rozčilen)*: Cvrčka pro ob-
veselení! — Víš, Broku, já se ti moc ob-
divuju. Postavit se nebojácně proti Lišce
— to by hned tak někdo nesvedl.

VRÁNA: Brok je hrdina!

KOCOUR: Ano, hrdina. Kdo by se opo-
vážil vypořádat se s Liškou?

ZAJÍČEK: Žádný. To vím já.

PES: Ale jděte. Však já bych tolik od-
vahy neměl, kdybych tu byl sám. Když
nás ale bylo tolik —

ŽABKA: Tolik? Vždyť jsme jako nic.

PES: Ale když jsme pohromadě, stačíme
i na Lišku.

KOCOUR: Něco na tom je.

VRÁNA: Tak, tak, tak.

CVRČEK *(chce začít hrát)*: Na oslavu na-
šeho Broka!

PES *(ho skromně opraví)*: Na oslavu
pouti, přátelé!

*(Cvrček začne hrát, zvířátka se seřadí.
Pes u stolku poděluje jedno zvířátko po
druhém v souhlase s textem Sboru)*

SBOR: Žabka dostala míček a raduje se,
že v rybníce budou hrát vodní pólo. Za-
jíček se prohání na koloběžce a je nej-
šťastnější ze všech zajců. Kocour nese
hlavu vysoko a pročesává se hřebínkem.
Brok není ani trochu jako hrdina, ale
jako rozpustilý kluk s trumpetou.

CVRČEK *(přeruší hru)*: Spokojení, pro-
sím? Spokojení s mým uměním?

ZAJÍČEK *(hudbu nevímá)*: Je na výsost
šťastný svou jízdou! Až na půdu!

PES *(rozpačitě)*: No vlastně...

VRÁNA: Co?

KOCOUR *(moudře)*: Já vím, Broku.

ŽABKA *(pochopila, nač oba myslí)*: Házet
si s ostatními.

PES: Kdyby tu byl Baryk.

KOCOUR: Mícinka.

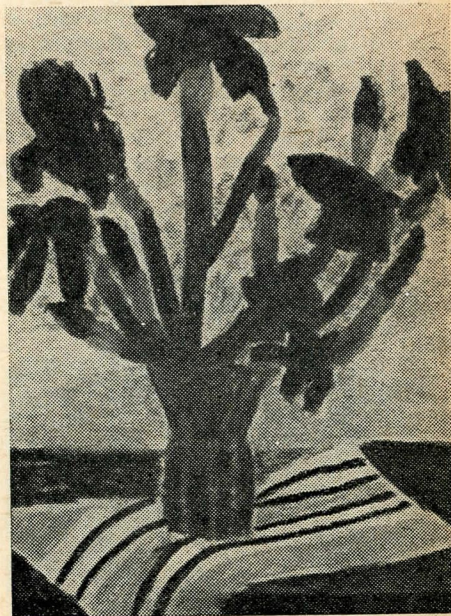
VRÁNA: Tanečník Havran z Jedlového
Vrchu.

CVRČEK: Snadná pomoc — pozvěte si je!

ZVÍŘÁTKA: To je nápad!

*(Cvrček nasadí smyčec k tichému dopro-
vodu dalšího textu, během kterého si jed-
notlivá zvířátka — ve shodě s textem —*

Dětská kresba

DUHOVÁ KULIČKA

Hudba: Luboš Fišer

Text: Jaromír Kincl

Foxtrot **F** **F** **C9** **F**

1. Vše-ra jsem na-šla du-ho-vou ku-lič-ku, važně jsem
 2. Mě-la jsem a-le tu kap-su dě-ra-vou, jenže jsem
 3. Snad ně-kdo na-jde du-ho-vou ku-lič-ku, snad ně-kdo

F **C9** **F** **C9** **G7**

na-šla du-ho-vou ku-lič-ku. A mě-la jsem z ní
 mě-la tu kap-su dě-ra-vou. A tak mám jed-nu
 ji-ný na-jde tu ku-lič-ku a bu-de z ní mít

B **C7** **F6** **F** **G9** **G7** **B** **C7**

hroz-nou ra-dost. la la la la la la
 vel-kou starost.
 ta-ky ra-dost.

F6 **12F** **G9** **C7** **B** **C7** **F6**

la la. A mě-la jsem z ní hroz-nou ra-dost.

F **G9** **G7** **B** **C7** **F6**

A bu-de z ní mít ta-ky ra-dost.

odvádějí své přátele. Sbor je za každou větou ochuzen o zmíněné zvířátko)

SBOR: Kocour pozval Mícinku a daroval jí velikánskou mašli a zrcátko. Mícinka myslela, že se proměnila v červeného motýla. — Vrána vyzvala k tanci Havrana z Jedlového Vrchu. Žabky přítelkyně se cvičí ve vodním pólu. Pes Brok obdaroval kolegu Baryka poutovou frkačkou. Zajíček nabídl Zaječici malovaný hrníček. Méééé! Méééé!

(Pes si povšimne, že zbyla Kůzlata, jde pro ně a jednomu věnuje pletený košíček, druhému foukací harmoniku. Cvrčka obdaruje leknínem. Zvířátka utvoří zástup, který hrající Cvrček dovede na

rampu. Přeruší hru a dá pokyn všem zvířátkům)

ZVÍŘÁTKA: První pout za hájovnou se vydala!

(Cvrček počne hrát a za ním defilují zvířátka; než zajdou, jednotlivě se rozloučí s diváky)

ZAJÍČEK (se ukloní spolu se Zaječicí)

VRÁNA (s Havranem zakrákájí)

ŽABKY: Kvaky, kvak, nazdár!

KOCOUR (s Mícinkou): Mňauu!

PES BROK (s Barykem): Vrrr, haf!

KŮZLÁTKA (průvod uzavírají): Méééé! Méééé!

(Průvod zajde za vyhrávajícím Cvrčkem)

KOSÍ PÍSNIČKA

Hudba: Jiří Verberger

Text: Olga Krejčová

Rychle

Už je rá-no, už je rá- no, já to vi-dím, já to vím, slunce svítí
na ko - mín. Smrček píchá jed-li-čku, že mu sto-jív slu-ní-čku,
pejsci už si my-jí u-ši, ko-čič-ky nic ne-vy- ru- ší, před chvílí šly
spát a já už mám hlad. Už je rá - no, už je rá - no,
já to vi- dím, já to vím, slun-ce svi-tí na ko - mín.

© SHV Praha - 1962

Malé slůně

JAN SCHNEIDER

Od neděle stůně
celé noci propláče
stůně malé slůně
nemělo jíst koláče
malé mlsné slůně
si včas neřeklo dost
no a tak teď stůně
na nemoc má zlost

Špatně se mu dýchá
a chobot bolí
Dej pozor když kýchá
nestůj v okolí
z nebe padá
marmeláda
a každý rychle pochopí
v čem je skryta celá vada
když ho slůně pokropí

Protože to slůně
si včas neřeklo dost
proto slůně stůně
v tom je celá mrzutost

PAN VERNE

Hudba: Jaroslav Jakoubek

Text: Jaromír Kincel

Twist C

Ří-ka-li mi: co tě nemá,

G7

dneska číst si kapi-tá-na Nema, nebo snad chtít lítat pět neděl v baló-

C G7 C

ně? Ří-ka-li mi, kdepak Verne, dneska ztrá-cí zvolna

G7 C C7

svo-je věrné, jak potvrdí i pi-o-nýři z Mimo-ně.

Dm G7 C Am Dm G7 C Dm G7

Pročpak tedy kni-hovní - ci schová-va-jí na po-li-ci tyhle knížky

C D7 G7 C

o-hma-ta-né? Říkáte, že jsou staré? To teda nejsou, ba né! Pro tu je-jich

G7

fan-ta-si-i, tu fanta-si-i, která ne-poní-ží, nedo-volím, aby se tomu někdo

C7 Bb7 A7 Dm G7 C Dm G7

smál, - Vtom je jejich věčná cena, a proto čtu si kapi-

C Dm G7 C G7 C

tá-na Nema, ne-ří-kej-te, že se ne-má, chtít vždycky vidět okus dál!

BYLA JEDNA ŽELVÍ MÁMA

Hudba: Richard Kubernát

Text: Václav Čtvrtek

Živě

B Gmi Dmi Cmi7 F7 B

p By-la jed-na žel-ví má-ma, mě-la dva-náct žel-ví-čet,
B Gmi Dmi Cmi7 F7 B B Gmi

hned si hrály, hned se pra-ly, roz-tr-ha-ly sto ka-ťat. Za-vo-la-la
Dmi Cmi7 F7 B B Gmi Dmi

žel-va bum-ra. "Co chceš, želvo žel-va-tá?" "Strýčku raku, v černém fraku,
Cmi7 F7 B Cmi7 F B A7

stříhni jen na ka-ťat!" *my* Hu-mr na-brousil si nůžky, čty-ři no-ci
Dmi7 C F Gmi7 C7 F

krejč-o-val, no-ha-vič-ky, tři knoflíčky, ka-ťat-a jsou ho-to-va.
p B Gmi Dmi Cmi7 F7 B

V tom In-dic-kém o-ce-á-nu ži-je žel-va žel-va-tá,
B Gmi Dmi Cmi7 F7 B

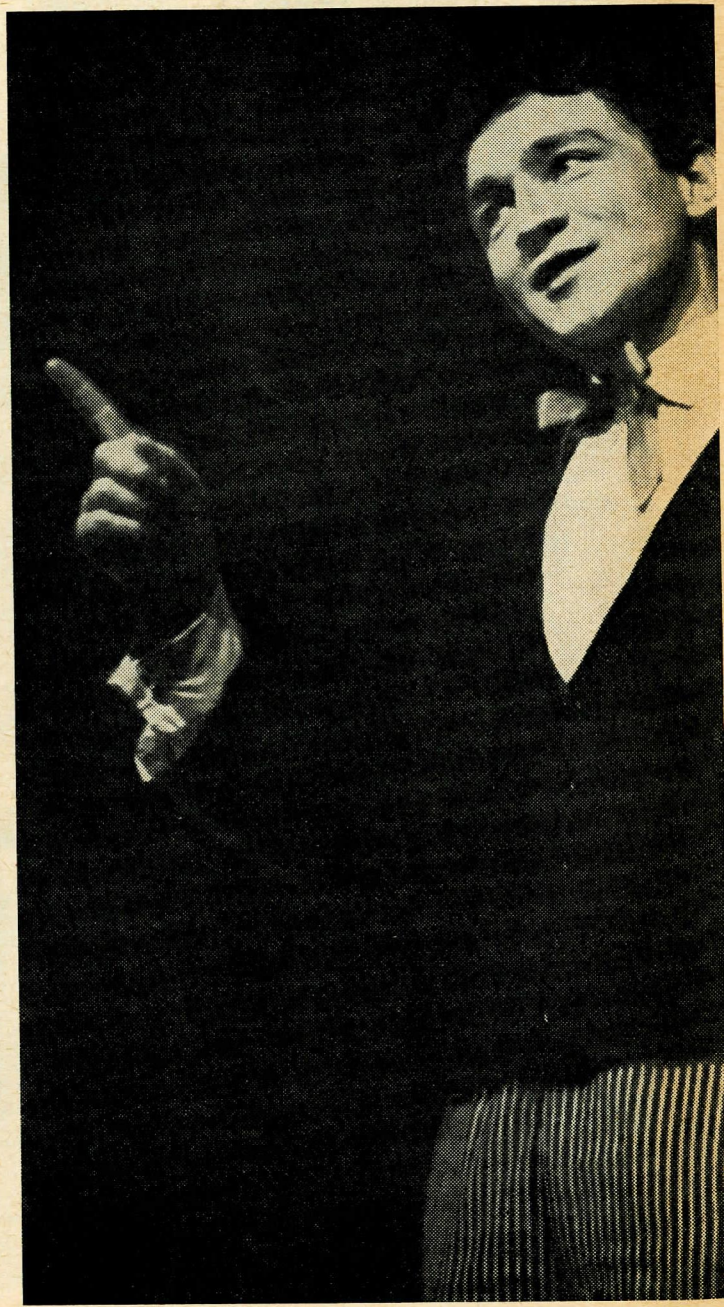
kaž-dý pá-tek dě-tem pe-re si-lo-no-vá ka-ťat-a.

© SHV Praha - 1963

A Co člověk, to sportovec.
 I Co člověk, to cestující ČSAD.
 A Co člověk, to přítel žehu.
 F Co člověk, to čtenář tisku.
 E Co člověk, to požárník.
 L Co člověk, to funkcionář.
 P Co člověk, to cočlověk.
 A Proslýchá se nové heslo:
 P Co cočlověk — to člověk.

Vyšívutá hrdlička

Radim Vašínka

•••
Výšinutá hrdlička

•••
scénický grenóbl

•••
Z veršů, próz

a písniček

Z. Čecháčka, J. Gruši,

P. Gryma, F. Halase,

J. Hanče, V. Havla,

M. Holuba, M. Horníčka,

J. Kainara, L. Kundery,

S. J. Lece, M. Macourka,

O. Mencákové,

M. Růžičky

a A. Skoumala,

sestavený

za spolupráce

Jana Grossmana

•••

Ulice je zcela tichá
vzadu vzadu svítí náměstí
zde lékárna spí
tam v ztichlém voze dříme taxikář
a to je noc
a to je jedenáctá
v jejímž tichu uléhají dva
vždy dva a dva a dva
na veřej vrat dva se tisknou
duši tělo tiší dva
člověk křičí dva a dva
lidská slova nevypoví
co je pro jednoho pojem dva

• • •

Někdy se k sobě lidé tisknou tak těsně,
že už nezbude místa na žádné city.

(Píseň)

1

Jeden figúru má,
druhej zase ducha,
jinej pořád dumá,
sám v sobě se kuchá.

Refrén

Jenom láska
tohle všechno spojí,
nezbývá, než věřit předkům, že
láska je v podstatě páska
a pod tou páskou vše je podobojí.

2

Jeden chce mít prachy,
neb nemá ni floka,
druhej vzdychá achich
a jak tetřev toká.

Refrén

3

Jeden chňap by každou,
druhej vybírá si,
jeden hrozí vraždou,
druhej hledá kasy.

Refrén

Jeden všechno chtěl by,
druhej chce to samý:
konec každý dělby,
když tě láska zmámí!

Refrén

Ale láska... (atd.)

K otázce autocenzury: novomanželé
nepíší satiry na manželství.

• • •

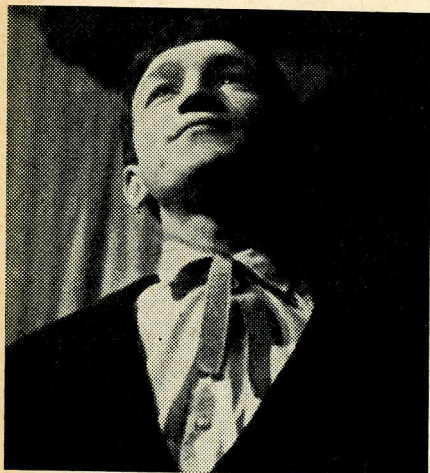
Jednoho dne
na nejrušnější ulici
objevilo se přímo uprostřed chodníku
červené křeslo
Přestože bylo krásné
lidé je neviděli
cvakali podpatky
honili své oči běžící daleko vpředu
vláčeli tašky a děti
Maminko řekl malý Alešek
co se dělá
když se sedí v téhle židli
V téhle židli se odpočívá
Pojď prosím tě
Maminko řekl malý Alešek
pojď si odpočívát do té židle
budeš mi vyprávět
Teď nemám čas
víš přece že musím
horolit kamvítasy
usvílat požulku
sobit maštulici
klispeřit
žástenovat
škulířit
basenit
a štvíkorovat
Ano maminko řekl Alešek
ale to křeslo už tu třeba nebude
až půjdeme zpátky
Všichni stehlíci zpívají
Jako stehlíci
Mladí se učí zpívat
Podle starého zpěvníku
Z dob Stvořitele
Někomu to jde všelijak
Nadání může být různé
Ale vyskytne se stehlík

Který zpívá
Líp než učitel
Roste pro operu nezdá se vám
Říká inspektor ale považte
Stehlík začne zpívat
Líp než koňadra
Nebo slavík
Je to k nevíře
Stehlíci jsou unešeni
Nevědí co to má znamenat
Co to má znamenat
Řekne inspektor
To není v osnovách A vůbec
Ať přiletí rodiče
A staří přiletí
Pláčou je to rána
Opera je v prachu říkají
Synu vzpamatuj se
A malý stehlík se hledí vzpamatovat
Snaží se
Dělá co umí
A docela mu to jde
Neřekli byste za chvíli
Zpívá
Jako všichni stehlíci

Pán, který

si prohlíží stehlíka. Ostatně
není jisto, zda jde o stehlíka.
Ten pán ví svoje
a jeho základním pocitem
je skepse. Za vším a pod
vším tuší něco neblahého.
V tomto případě pod stehlíkem.
Ostatně: není jisto, zda jde
o stehlíka.

Autory snímků z inscenace Vyšínuté hrdličky v Divadle Na zábradlí jsou Jiří Pražák a Jiří Červený

Tato čára se nazývá poledník
Jasně?
Rovnoběžky se stýkají v nekonečnu
Jasně?
Nekonečno je nekonečné
Jasně?
Vše je poznatelné
Jasně?
Vám to není jasné?
Tedy ještě jednou
Tato čára se nazývá poledník
Jasně?

Na první pohled

bychom řekli, že tento pán někam nahlíží. Sledoval jsem ho však dost dlouho a vím: on naopak vyhlíží, a to odněkud. Přesně: vyhlíží ze své solidně oplocené zahrady, aby zjistil, zda mu do ní někdo nenahlíží.

Postavil si
svůj domek,
své základy,
své kameny,
své zdi,
svou střechu nad hlavou,
svůj komín, svůj kouř,
svou vyhlídku z okna.

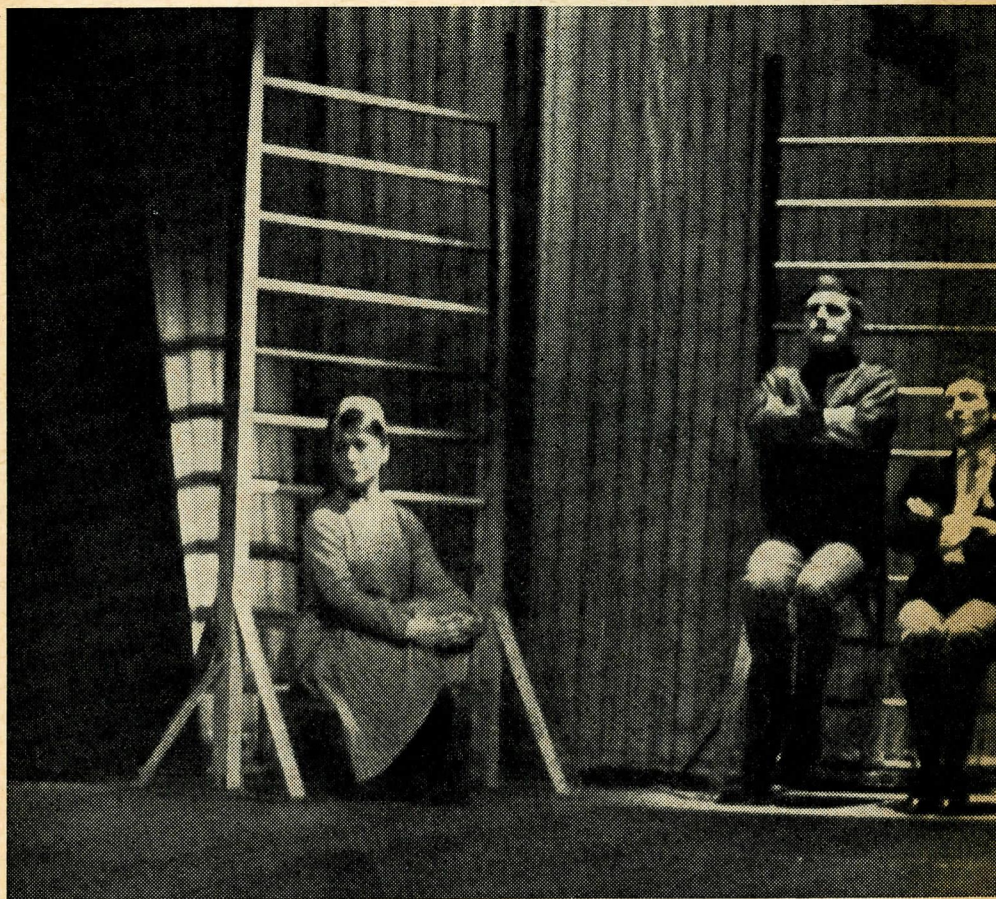
Postavil si
svou zahradu,
svůj plot,
svůj tymián,
svou žízalu,
svou rosu večer.

Uřízl si svůj kousek nahoře.
A zabalil zahradu do nebe
a domek zabalil do zahrady
a všechno zabalil do kapesníku
a šel
sám jako polární liška
chladným
nekonečným
deštěm
do světa.

Pán, který

říká: „Za první!“ Má totiž svoje zásady, a kdykoli je vypočítává, zvedá jeden prst za druhým. Nevíme bohužel, které zásady to jsou a která z nich je první, ale jistě jsou všechny přísné a tato nejvíc. Jen pohledme, jak říká:
„Za první!“

Zásady zkušeného kanára

Hlavní je
vystihnout dobu
kdy zpívat
Ráno když se pán holí
nezpívat protože zpívá
sám pán
Dále
vystihnout co zpívat
Nezpívat cokoli
co tě napadne

zpívat co se sluší
na kanárka v kleci
Dělat trylky zpívat lehce
a jasně
nezpívat o kleci
ale zpívat spíš o semenci
Nemyslet sobecky jen na sebe
ale zpívat i o sušených jepicích
za zlaté rybičky v akváriu
které nemohou zpívat

Pražákův snímek z inscenace
Vyšínuté hrdličky v Divadle Na zábradlí

protože jsou
jak známo
němé
Zpívat tedy co nejveseleji
co nejlahodněji
a neohlížet se
ani na modrý vzduch
ani na červené květiny v okně
ani na slunce

Pán, který kráčí

Kudy?

Patrně

dějiny, neboť tento výraz
svěřepé odhodlanosti jsme
mohli potkat v kterémkoli
století. Je to úředník.

Kráčí.

I kolem nás.

Nedejme se mýlit tím, že již
odložil své černé licousy.

Kráčí však dál.

• • •

Odmykali starý dveře,
zamykali starý dveře,
dobře kovaný.

Odmykali v nedůvěře,
zamykali v nedůvěře,
zámek cvakal
jako past.

Klíč těžký jak halapartna,
díra do zámku, ta zela,
vichřici se nabízela,
zaskuč, drahá,
zaskuhrej si,
za mnou není žádný doma,
mám je, všechny, pohromadě,
v zděný jámě, v jámě lásky,
poslušnosti, posloupnosti,
zlata, početí, a kostí,
mám je v hrsti zlého kovu.
Zaskuč si,
a zazpívej si.
Ať se sami sebe zděsí.

Dneska tak napevno už dveře nedělají.
Ono se chodí
mnohem častěji
sem a zas tam,
jak v nějakém baletu.
V domácnostech bejvá spíše průvan,
po mamince, co se někde trajdá,
po synovi, co se vypařil.

Zlodějům stačí do škatulky vosku
 šikovná vlásnička
 a jemnej zevnějšíšek.
 Dveře jsou lehký,
 jaksi ledabylý.

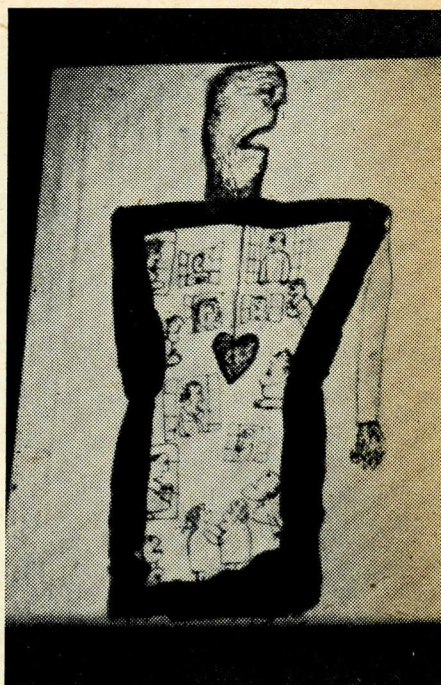
Ledabyle se dnes odmykají dveře,
 ledabyle se dnes zamykají dveře,
 v takový lehounký
 a zběžný nedůvěře.

Já vím, je ještě za horou ten čas,
 kdy naše společnost lidská
 přestane být společností
 hlídací.

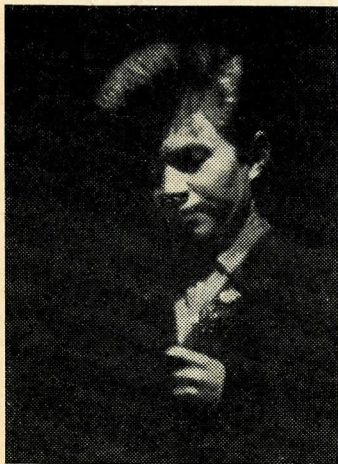
Ještě skrz nás chodí starý dědek,
 chřestí od klíčů,
 ještě skrz nás chodí starý dědek,
 chřestí od revma,
 s duší v cizím zámku zuřící
 šoulá se noční ulicí
 a nadává a nadává,
 protože v noci, v noci usnout nesmí
 a přes den nedovede.

Ten starý dědek to jsem já.
 Svědomí vašich
 zloštný abécédé.

• • •

Jedna z kreseb Jiřího Jirásky, které také
 hrají ve Vyšínuté hrdličce

Uměl bych krást, ale nekradu.
 Uměl bych lhát, ale mluvím pravdu.
 Uměl bych donášet, ale nedonáším.
 Uměl bych závidět, ale nezávidím.
 Uměl bych pomlouvat, ale mlčím.
 Uměl bych podvádět, ale jsem čestný.
 Uměl bych utrácet, ale jsem šetrný.
 Uměl bych škodit, ale jsem dobrý.
 — To všechno bys opravdu uměl?
 — Ano, to všechno a ještě víc, kdybys chtěl.
 — Buď tedy zdrav a jdi dál, pro tebe není tu
 místa.

• • •

Václav Sloup v představení
 Vyšínuté hrdličky

Vážení soudruzi, a nyní několik slov na vysvětlenou k formě dnešního představení! Scénický grenóbl — a nač si to zapírat, soudruzi? — je divadelní žánr, který u nás v poslední době stagnuje. Upozornila na to již předložská konference o situaci našeho grenóblu a několik upřímných slov bylo o této věci napsáno také na stránkách Divadelních novin. Všechny tyto hlasy otevřeně přiznaly vážnost situace — dějiny divadla nás totiž učí, že absence grenóblu na paletě divadelních forem je obvykle symptomem krizového stavu: vzpomeňme např. jen na dočasný zánik grenóblu v době temna! Všichni si ovšem zároveň uvědomujeme, že grenóbl nikdy neměl takové perspektivy, jako právě teď! Soudruzi, co dělat? Jediné řešení je ještě aktivněji bojovat za vytvoření současného českého grenóblu! Touto cestou se dalo i naše divadlo, když se rozhodlo obnovit po letech grenóbl na českém jevišti, naplnit ho pod vedením místní odbočky současným obsahem a splatit tak dávný dluh našeho současného divadla našemu současnému divadlu. Čimž jsme se i my zapojili do boje za mnohotvárnost umění.

• • •

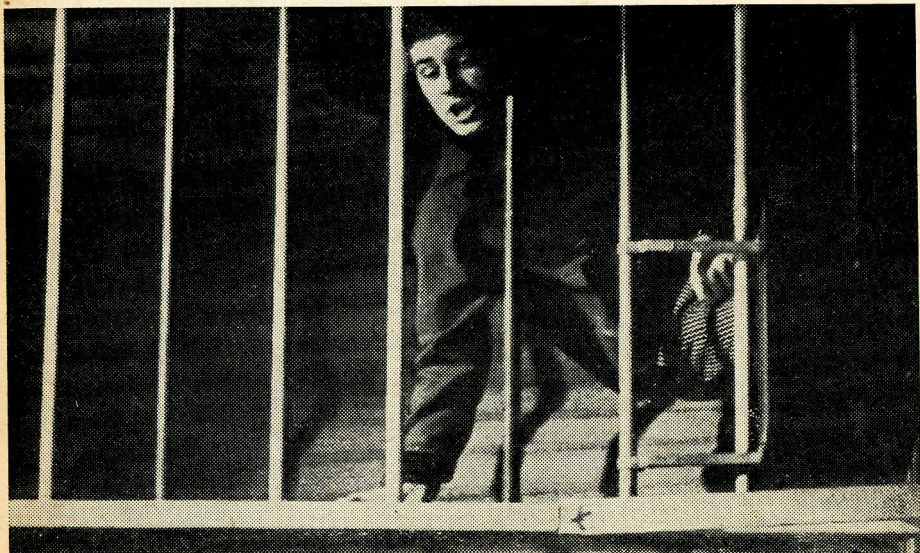
Lidé by na sebe měli být hodní pro lásku boží
řekl pan farář

Lidé by na sebe měli být hodní kvůli budoucí generaci
řekl předseda

Lidé by na sebe měli být hodní protože život je jen jeden
řekl lékař

Lidé by na sebe měli být hodní aby nebyly války
řekl účetní Václav

Buďte tak hodní a pomozte mi s tou bednou
řekla prodavačka

Odkládáme
zbytečné kosti,
žebra plazů,
čelisti šelem,
bederní kost bouře,
bludnou kost osudu.

Pro rostoucí hlavu člověka
hledáme
páteř,
která by zůstala
rovná.

Někdy je třeba menší fraktury páteře,
aby se člověk po vyhojení narovnal a
chodil zpříma.

Podle páteře bych poznal, z jaké doby
člověk pochází.

Od chvíle, kdy se člověk postavil na
zadní nohy, nemůže udržet rovnováhu.

Buďme lidmi aspoň tak dlouho, dokud
věda neobjeví, že jsme něčím jiným.

Naši prarodiče chodili ve zvířecích
kožích, my už se necítíme dobře ani
v lidské — taky pokrok.

Vaše hlediska se shodují. Jde jen o to,
které se shoduje s kterým.

• • •

(Píseň)

Bezvousí
šklebí se na vousy
vousatí řeknou si:
nás to však baví

Plešatí
nechtějí nechati
dopustit na své
hladké hlavy

Sotva jsem
ukončil s prospěchem
školu a vešel jsem
v kolotoč světa

Po cestě
ke krásné nevěstě
chlubím se vousem
kterak vzkvétá

V domnění
že vous nic nemění
a plný toužení
spěchám hned za ní

Ona však
a jiní taky tak
říkají že jsem
k popukání

Zrcadlo
leknutím upadlo
snad že ho napadlo:
jde někdo cizí

Papoušek
se vousu také lek
mé řeči nedbá
v koutě zmizí

Na vousy
teď ona troufá si
že mužský bezvousý
prý lépe líbá

Vousatí
prý na ni neplatí
a to je ovšem
hrubá chyba

Namířím
to rovnou k bradýři
ať tedy mé chmýří
odstraní hladce

Do hrobu
dám mužnou ozdobu
abych nemusel
lásky vzdát se

Helena Lehká, členka Divadla Na zábradlí

Do města zvaného Všetuly
jsem přijel co velký vousáč.
Místním lidem jsem se nelíbil,
a tak mne oholili.

Co s plnovousem tak špatně narostlým,
pravil vtom holič.
Spalte to, křičel dav, chcem oheň a dým,
to ďábel sám nenosil dosud.

• • •

Ptali jsme se srdce
jakou má barvu
a srdce nám řeklo
Červenou
mám barvu
překvapuje vás to?
Můžete se podívat...
Podívali jsme se
a opravdu
to srdce bylo červené
červené jako oheň
červené jako dívčí rty
červené jako prapor
Ale škoda
že jsme se podívali
škoda že jsme nevěřili
To srdce bylo rudé
ale otevřená hrud
byla plna krve
oči plny slz
a ústa plna hlíny

• • •

Recituje Zuzana Stivínová

Vstupuje strom a uklání se, řka:
Já jsem strom.

Kane sem černá slza nebe a praví:
Jsem pták.

Bliží se
po pavučinovém vlákně
Něco jako láska
a říká:
Jsem ticho.

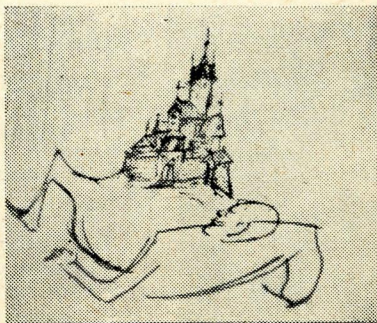
Ale pak se rozvalí u tabule
národně demokratický
kůň ve vestě
a opakuje,
stříhaje ušima na všechny strany
opakuje a opakuje
Jsem motor dějin

a
my všichni
milujeme
pokrok
a
odvahu
a
hněv bojovníků.
A tu zpod dveří třídy
tenkým praménkem vytéká
krev.
Neboť se započíná
čtvrcení
nevinátek.

Pan Oleandr jde z úřadu
 kráčí městskými sady
 mezi bělásky
 dívá se na ně
 přemýšlí o nich
 řekli mu že motýl
 je křehká bytost
 a opravdu
 motýl je neobyčejně křehký
 a pan Oleandr jde
 a vzdychá
 nad křehkostí motýlů
 Jde kolem kostela svatého Řehoře
 dívá se na kostel a přemýšlí
 řekli mu že manželství
 je svazek posvátný
 a skutečně
 manželství je nejspíš takové
 a pan Oleandr jde
 a vzdychá nad posvátným
 svazkem manželským ...
 Jde ulicí Panny Marie
 a vidí kobylu
 dívá se na ni a přemýšlí
 co mu o ní řekli
 ale vtom
 zrovna když se dívá
 do očí téhle kobyle
 v ulici Panny Marie
 ucítí divný pocit v hlavě
 a pozná
 že má myšlenku
 myšlenku kterou mu neřekli
 která ho zčista jasna
 napadla
 uprostřed liduprázdné ulice
 Pan Oleandr se chce bránit
 ale je pozdě
 myšlenka je v hlavě
 a pan Oleandr povídá kobyle
 Napadla mne myšlenka
 co mám dělat?
 To nevím říká zvíře
 nemám s tím nejmenší zkušenosti
 A tak pan Oleandr
 jde dál
 jde domů
 a když přijde domů
 vytřeše tu myšlenku
 opatrně z hlavy
 dívá se na ni a vidí
 že je malá
 maličká
 sotva opeřená
 vidí že je to myšlenka
 s modrými křídly

A pan Oleandr stojí
 drží ji v ruce
 a ptá se Co s ní?
 Co by tomu řekla žena
 nebo přítel Čvančara
 nebo přítel Kočvara
 nebo kočka?
 Nebo kočka opakuje pan Oleandr
 ano kočka
 bude nejlepší
 dát ji kočce
 A skutečně
 nese ji do kuchyně
 dává ji kočce
 obrací se
 zacpává si uši
 a jde z kuchyně ven
 Ale pak
 když je po všem
 vrací se a zvedá
 peříčko se země
 malé modré pírkó
 které zbylo
 a dává si je v předsíni
 za klobouk
 Vypadá to pěkně
 vypadá to fešácky
 vypadá to vzletně
 a mladě
 a trochu bujně
 a panu Oleandru to připomíná
 ta malá modrá křídla
 když jde
 když kráčí
 městskými sady
 a potom dále
 ulicí kolem kostela
 svatého Řehoře

Kresba Jiřího Jiráska

Zřízení instituce osvěhových inspektorů na okrese Barbagrošova Krčice v kraji Braga ve vojvodství Brlínském se plně osvědčilo.

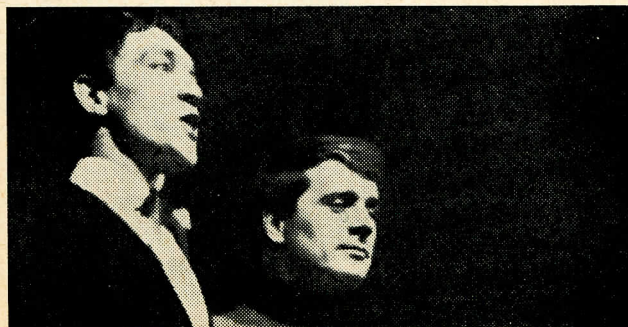
Na dva obyvatele připadá vždy jeden osvěhový inspektor. Jeho úkolem je starat se ze všech sil o své vlastní pobavení, ukájet ve dne v noci svou vlastní zvědavost, nepromeškat jedinou příležitost ke své vlastní kratochvíli. Ke svým vlastním náročným zábavám nemá připouštět nikoho jiného.

Od svých vlastních přitažlivých zábav má zájemce spíše odpuzovat, a při nejhorším je jen trpět, přezíravě, neboť nejsou — jak známo — všichni obyvatelé osvěhovými inspektory.

Úsilí o absolutní izolovanost nechť si každý osvěhový inspektor vepíše ve štít. Promeškání tří rozličných zábav trestá se jedním dnem bez osvěhy, promeškání tuctu rozličných zábav odnětím koncese osvěhového inspektora.

Dle těchto zásad rozvinuli osvěhoví inspektoři na okrese Barbagrošova Krčice v kraji Braga ve vojvodství Brlínském tuto akci na tekuté, běhuté, skáčivé základně a dosáhli tak pozoruhodných neodulovaných výsledků, takže podle neklamných příznaků bude záhy dosaženo stavu, kdy na jednoho obyvatele jmenovaného okresu bude připadat jeden osvěhový inspektor.

Jejich další početný růst bude však přísně regulován, neboť uskutečnění hesla „Co obyvatel, to osvěhový inspektor“ není dosud reálně perspektivováno.

(Píseň)

Hlavu člověk nemá nikdy ztrácet,
k užitku ta hlava přijde mu,
poslyšte mou píseň, která krátce
pojedná o tomto problému:

Člověk se má vždycky řádně starat
o to, s čím se jednou narodil,
ať si hlava byla třeba stará,
nemá právo hlavu zahodit.

Řekněme, že hlavu najde pejsek
a že je to pejsek lidumil
a ten pejsek si tu hlavu nese,
sám z ní potom tahá rozumy.

Tím je ovšem hlava zcela ve psi,
i když nálezcze je poctivý,
jednou jste se, pane, spolčil se psy,
nepudete hlavou proti zdi.

Jsou ovšem i jiné nevýhody
například vám prší do krku,
za hlavu nic nemůžete hodit,
nikdo vám nepude na ruku...

Naopak vám každý radu dává
— Milý pane, nechte na hlavě —
hlava nehlava si s váma mává
a tím pádem máte po slávě.

Neztrácejte hlavu, říkám po sté —
hlava totiž přijde občas vhod,
proto s sebou hlavu vždycky noste,
i když jste se s hlavou nepohod,
hlava přijde totiž občas vhod.
Aspoň jako vkusný
(to vám teda radím, soudruhu)
doprovod.

• • •

Šíření nevědeckých znalostí o světě musí
být také vědecky zpracováno.

Zkraťme metr, budeme většít.

Některí přerůstají jiné o hlavu, kterou
jim uřízli.

Druhá přednáška

Vážení soudruzi, a nyní několik slov
na vysvětlenou k formě dnešního
představení! V našem současném di-
vadle — a nač si to zapírat, soudruzi?
— se bohužel stále ještě objevují ně-
které ojedinělé pokusy o scénický
grenóbl, ať už ve více nebo méně za-
halené podobě. Touto nebezpečnou si-
tuací se zabýval bratislavský aktiv
loutkářské sekce SČDFU a několik
upřímných slov bylo o ní napsáno
také na stránkách Divadelních novin.
Všechny tyto hlasy otevřeně přiznaly
vážnost situace — dějiny divadla nás
totiž učí, že objevení grenóblu na pa-
letě divadelních forem je vždycky
symptodem krizového stavu: vzpo-
meňme např. na neobyčejný rozvoj
grenóblu v době temna! Grenóbl je to-
tiž, jak všichni víme, úpadkovým pro-
jevem kultury zanikající společenské
formace a my musíme s tímto škodli-
vým nádorem rázně zúčtovat. Ostatně
nikdy nebyl grenóbl cítění lidu tak
vzdálený, jako právě dnes! Soudruzi,
co dělat? Jediné řešení je ještě aktiv-
něji bojovat proti všem druhům gre-
nóblu v našem umění. Touto cestou
se dalo i naše divadlo, když se roz-
hodlo vytvořit představení, které by
v ostře vyhrocené satirické nadsázce
demaskovalo pod vedením místní od-
bočky reakční podstatu grenóblu a
vysmálo se pod vedením krajské od-
bočky všem pokusům o obnovení to-
hoto zrůdného výplodu měšťácké pa-
kultury. Věříme, že tím splatíme dáv-
ný dluh našeho současného divadla
našemu současnému divadlu. Uměním
k míru!

• • •

Hle ranní ulice
 hle chlapec
 který jde ráno ulicí
 do školy
 jde s ním slunce
 čekalo ho u dveří
 a teď jdou spolu
 mezi vozíky zelinářek
 potkávají kvěťák
 který se na ně usmívá
 svými mléčnými zuby
 a chlapec si myslí
 To je ale krásně
 to je ale otrava
 jít do školy
 a slunce přemýšlí
 a říká Počkej
 něco ti ukážu ...
 Jdou spolu dál
 ulicí k řece
 a když k ní přijdou
 povídá slunce
 Tak co tomu říkáš?
 a tu najednou
 chlapec vidí řeku
 vidí řeku
 nahou
 jak ji pánbůh stvořil
 nahou a krásnou
 v ranním slunci
 a chlapec se červená
 neví kam dát oči
 srdce mu tluč v hrdle
 ani nedýchá
 ale dívá se na ten zázrak
 dívá se a vidí
 jak se řeka šlechtí
 před svými stříbrnými zrcátky
 jak si pročesává vlasy
 bílými hřebeny mostů
 dívá se a vidí
 jak si obléká
 lehounké ranní šaty
 s bleděmodrými proužky
 jak jde na ranní procházku
 kolem břehů
 dívá se a vidí
 jak si bere
 své všední pracovní šaty
 jak pracuje
 jak klade svůj písek
 do lopatek bagru
 a chlapec nevychází z úžasu
 diví se
 že má řeka stále co dělat
 diví se tomu zázraku řeky
 když vtom

hele učitel
 jde si pro žáčka
 bere ho za malé červené ucho
 a říká
 Pánovi se nechce nebo co?
 a chlapec něco říká nechce lhát
 říká co viděl
 učitel rudne a křičí
 a mladík
 který se zastavil a poslouchá
 ošklivě mrká na chlapce
 který viděl řeku
 jen tak
 a chlapci je do pláče
 z toho všeho
 rozhlíží se
 po obloze
 ale slunce je pryč
 bůhví kde za mrakem
 a tak chlapec
 co udělá chlapec
 mlčí a jde ...
 A co jiného mu zbývá
 než mlčet a jít
 mlčet a jít s učitelem
 který mluví

• • •

I slabikář
 jednou onemocní,
 neboť
 děti jsou hodné a pracovitě,
 ale není to tak docela pravda,
 listí opadáva na podzim,
 ale není to tak docela pravda,
 plamen pálí, měsíc svítí,
 ale není to tak docela pravda,
 táta se může přetrhnout,
 ale není to tak docela pravda,
 tohle je teď a tohle je potom,
 ale není to tak docela pravda,
 i slabikář
 jednou
 onemocní tím,
 co není tak docela pravda,
 nejhorší
 nakažlivou
 nemocí
 s papírovými horečkami,
 s černobílými vidinami,
 s pověřivými skvrnami,
 moudří mužové
 obvaží slabikář,
 přikryjí slabikář,
 zamknou slabikář
 (lepší polopravda než nic),

ale slabikář
 bude mluvit
 ze sna,
 nevěřte na duchy,
 nevěřte na gyps,
 na oči, na uši,
 nevěřte na řeči,
 slabikář
 bude mluvit
 ze sna
 lepší provizorní nic
 než definitivní polopravda,
 bude volat,
 dejte si práci, hergot,
 lámejte si makovice,
 nelžete si do kapsy,
 moudří mužové
 odsoudí nepřítelny slabikář
 za nespisovnost
 k zhudebnění,
 k plakátování,
 k překladu
 do mrtvého jazyka,
 a děti si musí
 samy
 namalovat slabikář,
 některé malují tečku,
 některé malují slunce,
 některé dělají kruh
 podle kružítky, na výbornou,

a učitel řekne,
 tohle jakživ
 nestačím probrat
 a prozkoušet.

• • •

Když se takový malý brejlovec narodí,
 to je nějakého divení, že má brýle. Nač
 má mít tak maličký brejlovec brýle, ptá
 se kdekdo. V tak útlém věku? Ale v pří-
 rodě je to moc dobře zařízeno, to byste
 se teprve divili. Úplně maličký brejlovec
 samozřejmě žádné brýle nepotřebuje, to
 dá rozum. Vidí, to je pravda, ale neví, co
 vidí. A tak — řekněme si upřímně — ne-
 vidí vlastně nic a brýle mu k ničemu
 nejsou.

Ale cožpak zůstane pořád maličký?
 Roste a kazí si oči, kazí si je tím spíš, že
 má brýle, ačkoliv je vůbec nepotřebuje.
 A tak když už začíná tušit, co kolem se-
 be vidí, když přijde do toho nebezpečné-
 ho věku, kdy něco vidí, má naštěstí zka-
 žené oči, nevidí vůbec nic a po čase zač-
 ne brýle potřebovat. A vidíte — jako by
 je našel. Je rád, že je má, nemusí je ku-
 povat, nemusí nikam chodit a čekat v če-
 kárně očního lékaře.

A tak si staří brejlovci hezky sedí
 s brýlemi na nose, čtou si noviny, čtou
 je za dlouhých zimních večerů chudáč-
 kům malým brejlovcům, kteří nic nevidí
 a nedovedou si nic představit, ale po-
 slouchají a těší se, jaké to bude hezké,
 až budou staří a budou také něco vidět.
 Jenom někdy se některý malý brejlovec
 zeptá starého brejlovce, proč si musí
 brejlovci nejprve pokazit oči, aby něco
 viděli, ale starý brejlovec mu řekne: Jen
 nepovídej, v přírodě je to moc dobře za-
 řízeno, to by ses teprve divil.

(Píseň)

Hroch si vyšel na procházku
podrbal se o vrata
Kalhoty měl na provázku
tak mu spadly do bláta

Hroch se kouká do zrcadla
kam se gatě poděly
Nemá ani kousek prádla
a to právě v neděli

I ten hroch se trochu stydí
když ho vidí tolik lidí
jaká je to paráda
Je mu vidět na záda

Udiveně poulí oči
všecek zmaten jak by ne
Do vody pak honem skočí
Navždy v bahně zůstane
...

Hroch má ovšem hroší kůži
a tak ho nic nepálí
Spánek už mu oči újí
Jak v tom bahně zahálí

Líně kouká po krajině
k čemu je mu z růže květ
Touží jenom po svačině
K té se nedá pobízet

Spokojeně v bahně funí
Jak tam trůní ve své tůni
Má pro sebe teplý kout
Nic už nemůže s ním hnout

O osudu toho hrocha
každý z nás by říci moh
Vám však stačí tato trocha
Není tady není tady není tady žádný hroch
Uááááá

Třetí přednáška

Vážení soudruzi, a nyní několik slov na vysvětlenou k formě dnešního představení! Scénický grenóbl — a nač si to zapírat, soudruzi? — je divadelní žánr, k němuž mívají často někteří soudruzi tendenci zaujímat příliš jednostranná stanoviska. Na tuto nezdravou situaci upozornila jak předložská konference o situaci našeho grenóblu, tak bratislavský aktiv loutkářské sekce SČDFU. Několik upřímných slov bylo o tom také napsáno na stránkách Divadelních novin. Všechny tyto hlasy se shodly na tom, že někteří soudruzi se staví na pozice maloburžoazního liberalismu, když nezdravě přeceňují historickou úlohu grenóblu, přisuzujíce mu jednoznačně pozitivní historický význam, a že jiní soudruzi zase upadají do tenat dogmatismu, když nihilisticky odsuzují grenóbl jako zásadně úpadkový úkaz. Scénický grenóbl je však útvar neobyčejně složitý, a my dnes víme, že v sobě sdružuje mnoho pozitivních i mnoho negativních rysů. Cílem dnešního představení je vyrovnat se tak nějak dialekticky s otázkou grenóblu. Možná, že svůj odvážný pokus prohrájeme. Prohrájeme-li ho však, bude to čestná prohra! Protože to bude prohra na pochoďu! Protože to bude prohra v duchu jednání předložské konference o situaci našeho grenóblu, v duchu jednání bratislavského aktivu loutkářské sekce SČDFU i v duchu několika upřímných slov, napsaných o této věci na stránkách Divadelních novin. Kolíne, Kolíne...

• • •

Z obchodu s ptáky
ozývá se zpěv.

Domy rostou.
Několik cihel
odchází z velechrámu.
Tu a tam
pírko
nebo kočka
nebo pes
padá z nebe.

Z obchodu s ptáky
ozývá se zpěv.

Domy rostou.
Ve zdech koluje
bílá krev spravedlivých.
Na dechu miliónů
vznáší se luna,
vesmírné srdce
valí noc ke dni.

Stačí, že jsme živi.
Dýcháme.
I za rotaci Země
odpovědni.

• • •

Já, Galileo Galilei,
Florentan, stár sedmdesát let,
kleče před vašimi výsostmi...

Ustává dupot věků.
Svěcená mana
kane po srsti časoprostoru,
kosmická slepičí hlava
zobanem vytlouká zuby zcepenělých hvězd,
aleluja, aleluja.

Já, Galileo Galilei,
nacházeje se ve stavu rozsudku,
přisahám...

Zem trne.
Z kořenů vytržené Slunce
s výkřikem padá,
vesmír se smršťuje do hromniček,
hvězdáři slepnou...

Já, Galileo Galilei,
přisahám,
že jsem vždy věřil,
že věřím teď
a že s pomocí boží budu vždy věřit...

K smrti unavení muži u mikroskopů
ptají se — co teď
děti vstávají v lavicích,
krvácejí slabikáře,

Na fotografii Jiřího Červeného Zuzana Stívínová
a Helena Lehká

nosiči dějin skládají krosny,
 polocesty,
 poločiny,
 polopravdy
 vzpříčený jako kosti v hrdle...
 ... vše, co hlásá, uznává a učí
 svatá církev katolická, apoštolská, římská...

Ticho.
 Země byla vydána,
 Slunce bylo vydáno,
 sny tuhnou v žilách.

On, Galileo Galilei,
 Florentin, stár sedmdesát let...

Já, Galileo Galilei
 v košili, v kostele Minervě,
 nesa váhu světa
 na svých pavoučích nohou...

Já, Galileo Galilei,

do vousů
 šeptem,
 jen aby děti, aby nosiči, aby Slunce —
 šeptem —

říkám nakonec —

A země
 se skutečně
 točí.

Podezřelé individuum,
 se sedlovitým nosem,
 s očima prostopášníka,
 trhan kazící mládež,
 pohrdající obecními bohy,
 nebezpečný svou zbytečností

a vypil jen bolehlav.

Měl být přikryt mokřými hadry,
 měl být zpracován odborníky,
 měl přijít o nehty
 se svým posledním účelem života.

Měl být vyslýchán jako bolševický agent,
 měl být probodán reflektory,
 procezen elektrickými šoky
 s tou svou starostí o duši.

Měl být posazen na elektrické křeslo,
 měl být postaven ke zdi,
 měl být lynčován
 se svým ponětím o dobrém.

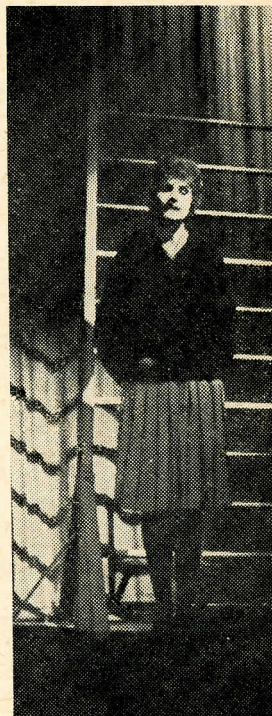
Sokrates

Měl být zastřelen na útěku,
 měl být topen jako kočka,
 měl být přibit jako netopýr,
 pálen jako mlok,
 měl být rozšlapán
 se svým přebýváním u cíle.

Vlastně
 lecjaký Sokrates
 byl pálen,
 byl vyslýchán,
 byl střílen jako zvěř,
 byl přibit na vrata,
 byl rozšlapán —

Včera jsem viděl
 Sokrata.
 Rozmlouval na agoře.

Tiše se smál.

(Píseň)

1
Kdo to klepe
na vrata?
Velký Kanimúra!
A s ním celá fůra!

2
Kdo to klepe
na kmen stromu?
Datel že to není?
Marš! A bez prodlení!

Vždycky se najdou Eskymáci, kteří vy-
pracují pro obyvatele Konga pokyny, co
dělat v době tropických veder.

3
Kdo to klepe
na komín?
Zobák pana čápa!
Ať nás nenačapá!

Co jim zdeformovalo obličej? Příliš velká
slova.

4
Kdo to klepe
ostruhami?
Panna nebo dáma.
Půjde domů sama!

Všechno zvedá svoji úroveň. I dno.

5
Kdo to klepe
na obruče?
Hejno lýtých supů!
Nadejme jim hňupů!

Analfabeti musí diktovat.

6
Kdo to klepe
jedna radost?
Dvě radosti asi!
Čechrejte jim vlasy!

Věnceme čela pouze těm, kteří je mají.

7
Kdo to klepe
bez klepání?
Bílá paní vrána!
Budiž v klatbu dána!

Okno do světla lze zastřít novinami.

8
Kdo to klepe
na okýnko?
Jistě Klekánice!
Nesmí klekat více!

Zpátky se dá točit flašinet, ale ne me-
lodie.

9
Kdo to klepe
o nás dvou?
Ptáci ohniváci!
Přejme jim tu práci!

Naše hlediska se shodují. Jde jen o to,
které se shoduje s kterým.

10
Kdo to klepe
na stěnu?
Něčí temná ruka!
A ta stěna puká!

(Rána)

Tiché a veliké gesto času vás zve na staveniště nového světa a vy nesmíte nikomu přenechat čest být na něm první a příležitost likvidovat minulost, vyčistit nemilo-
srdně terén, než začnete dílo. Běda těm, kdo trvají ve vyčkávací lhůstce, která
je zločinem na hlásícím se zítřku. Jakou marností ukázaly se životy i statky, udržo-
vané sobectvím.

Nedopusťte obnovu tohoto stavu, vy, kteří jste tím neřádstvím prošli, opovrhujte
etikou žlabu, která radí udržet za každou cenu ubohou kořist života, neposvěceného
úsilím nadosobním. Nastal čas, kdy význam pravé demokracie je přenášen z úvah
do skutků a kdy se přesunují myšlenková těžiště. Na vás je teď být při tom spolu-
tvůrci a ne jen diváky, vašim posláním je poznávat, bojovat a vyhlížet to nové, co
se hlásí být stále v bdělém stavu vzpoury, kterou začíná vše, být proti všemu, co

se rozkládá a hnije, být proti malosti srdce a myšlenky a střežit dynamit odporu, který zvlhlý krví našich nejlepších je dnes ještě třaskavější.

Přestavba světa je podmíněna prací, a proto nebojte se i nádeničiny, podmíněna tichem, a proto držte si hlavu v samotě, láskou, a proto se dejte celí.

Chtějte všechno a nepřístipkařte.

Nebuďte nestranní, neboť tato nestrannost straní zbabělosti —
buďte političtí, ale nepolitikařte.

Vzdělávejte se, neboť nelze mluvit o kultuře bez znalosti půdorysu současného myšlení.

Žijte pravdu socialismu, a nejen širte.

Zřekněte se pověr ve věcnost stávajících věcí. Jsou jistoty drahocennější života: nic nežije než čin, čin čistých rukou a dílo čistého opravdového přesvědčení.

Buďte pokorní a nebojte se. Co je poznání bez statečnosti vyslovit je, i když je to bolestné. Mlčící budou strašně obviněni.

Dovršením revoluce je svoboda, ne svoboda vzduchoprázdna, ale svoboda, která je zákonem a vědomým podřízením, která je metodou k dosažení ideálu. Buďte ohniskem jejího záření.

Prodělávejte s ní její horečky i zimnice, nezrazujte poznané a neposlouchejte bez otázky. Člověk se stává zase mírou věcí, jeho důstojnoství musí být obnoveno.

Buďte pokorní, neboť pokora je velikost hrdých duší.

Nenávidte idylu, napadejte ji v jejích úkrytech a ve všech jejích formách.

Máte mladé a zdravé zuby, odmítněte proto nabízené kašičky a vykoušejte si živiny sami.

Vystupujte vždycky proti lživosti a lacinosti.

Buďte spíše paličáci než kejvalové a sbírejte tak v sobě všechny síly k charakteru, který je podmínkou příkladu.

Raději přestřelujte než nedostřelujte: přirození, pravdiví a nezištní, miřte vždycky do živého, sem tam odběhněte z vřavy boje do samoty, od geometrie politiky k astro-nomii poezie.

Nebojte se „skvělého osamocení“, zaútoč-li pochyby. Jen tam lze překout staré zbraně a vykoust nové, ale o to slavnější budiž pak váš návrat.

Není větší slávy než boj za spravedlnost. Spravedlnost a moc musí být jedno, aby se spravedlnost stala mocí a moc spravedlností.

Na vaše i štvát lidská svědomí k ní a soudcem vašeho bytí budiž mír a splnění tohoto úkolu.

Vydrželi jste a neklamali.

Vydržte a neklamte.

Myšlenka opřená o charakter prodere se vždycky ke své slávě.

Konec

0 inscenaci Vyšinuté hrdličky

Vyšinutá hrdlička je útvar po mnoha stránkách volný a pružný, a může být tedy zjevištěn různými způsoby. Zde bude řeč o několika zásadách, které určily způsob inscenace v Divadle Na zábradlí, pro něž byla Vyšinutá hrdlička sestavena.

Především: nešlo výslovně o „divadlo poezie“. Především ne o takové, které klade rovnítko mezi poezií a melodramatickou rozechvělost, šerosvitný opar, emotivně zaměřené obrysy — až už náladovými projekcemi, „lyrickým“ hudebním podkresem nebo „procitěným“ recitováním.

Inscenace nesouvisí ani s takovým pojetím divadla poezie, podle něhož má divadlo poezii pomáhat nebo ji rozvíjet.

Proč by to mělo divadlo dělat?

Domníváme se naopak sobecky, že poezie má v tomto případě pomáhat divadlu a rozvíjet divadlo.

Opravdové divadlo, rezonující divadlo, divadlo, které vyslovovalo nebo dešifrovalo otázky, znepokojující současného diváka, vznikalo vždycky velmi různě: svůj dramaturgický materiál si hledalo v těch oblastech a žánrech, které v dané době shrno-

valy nejvíc zkušeností intelektuálních, fyzických i citových, a tak také vládly velmi sdělnými prostředky, byly blízké mentalitě a senzibilitě svého obecnstva.

Poslední dobou se nejednou ukázalo, že takovýmto citlivým seismografem přítomnosti jsou u nás například verše a poezie v nejširším smyslu slova; a že i divadlo zde proto často nachází látku působivější než v dílech vysloveně dramatických a pro divadlo míněných.

Vyšínutá hrdlička je v podstatě montáž z mnoha autorů, ale montáž, která různými způsoby sleduje několik témat, tvořících opět dohromady jedno téma vedoucí. Mnoho materiálu „je tu soustředěno k frontálnímu, někdy až nenávistně výsměšnému útoku na to, co v našem dnešním životě představuje etickou a intelektuální méněcennost, deformující cestu ke skutečnému společenskému pokroku“. [J. Černý v Lid. demokracii, 13. 2. 1963.]

V jakékoliv inscenaci je důležité sdělit nejenom smysl jednotlivých částí Hrdličky, ale především smysl *pasáží*, které řazením jednotlivých částí vznikají. Takovou celistvou pasáž tvoří třeba úsek od básně „Jednoho dne“ až po báseň „Odmykali starý dveře“. Konflikt „malého Aleška“ s životní banalitou, jímž pasáž počíná, je stupňován ve vyšší konflikt: banalita se stává konzervativností a dogmatem, ubíjejícím ve jménu „zpěvníku z dob Stvořitele“ individualnost a samostatnost „malého stehlíka“. Z této dvojí a gradované expozice se vyloupne protipól „Aleška-stehlíka“, totiž „Pán“ (který si prohlíží stehlíka, který někam nahlíží atd.). „Pán“ má už určitější a řekněme aktuálnější rysy a „provokuje“ svým jednáním další části „Tato čára se nazývá poledník“, „Postavil si svůj domek“ a „Zásady zkušeného kanára“; to všechno jsou jakoby důsledky a projevy „Pánova“ stanoviska, které má jednotnou linku, ale mnoho variací a vrstev, a stává se tak „systematičtější“. Báseň „Odmykali starý dveře“ pak celou pasáž uzavírá a dává ji historický rozměr v podobě jakési sumy.

Tato pasáž je vybudována na otevření, stupňování a uzavření tématu, a vyžaduje si odpovídající řešení v aranžmá a v gestickém projevu. My jsme řešení našli ve zvýraznění „pohybu“, kterým se „Alešek-stehlík“ snaží marně uniknout ze svírajícího kruhu „dogmatu“. Když je tam vtlačen, ovládne scénu „Pán“ a celý výstup má jakýsi charakter „výslechu“ nebo „mentorování“. Herečka, která nesla motiv „Aleška-stehlíka“, se do hry zařadila až v závěru textem „Odmykali starý dveře“.

Jiné pasáže jsou vybudovány na ostrých kontrastech a metaforických skocích: tak třeba pasáž od písně Bezvousí až po „Ptali

jsme se srdce“. Hravá písnička o „výjimečnosti“ vousatého mladíka dostala groteskně přízračný přízvuk v následující básni, kde se tanec proměnil v jakýsi lynč, aby pak báseň o srdci celé téma prudce zesoučasnila.

Jinak je vypracováno téma v pasáži od „I slabikář jednou onemocní“ až po závěr. Volání „Lepší provizorní nic než definitivní polopravda“ je jakoby vylečeno ironií písničky Hroch, ale vzápětí dostane hluboké historické pozadí v básni o zápasu Galileiho proti církevnímu dogmatu; následující verše o Sokratovi toto historické pozadí rozšíří a zároveň je prudce zaktualizují a připraví přechod na písničku o Kanimůře; veselý rytmus Kanimůry uvolní napětí, ale je ze své „nezávaznosti“ neustále vyrušován odpočíváním jednotlivých aforismů; po něm, opět prudkým stříhem, přichází prostě monumentální závěrečná část.

Tato pasáž je založena jednak opět na prudkých kontrastech, ale i na střídání a prolínání různých časových vrstev: významově na spojitosti minulosti, přítomnosti a budoucnosti, na nepřetržitosti zápasu o lidštější svět, zápasu, v němž se dílo génia podepírá o „všední“ úsilí bezejmenných.

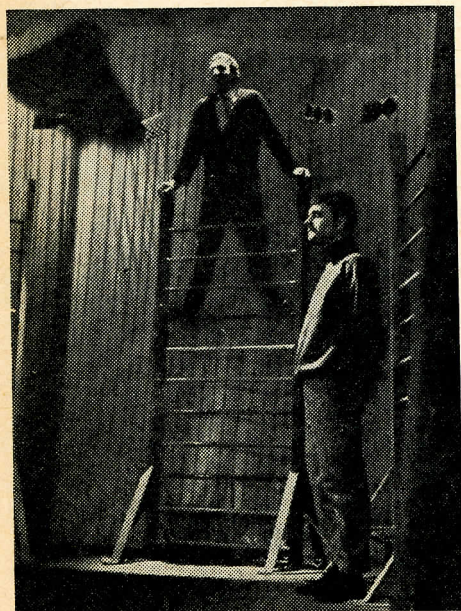
Nemohu popisovat prostorové řešení naší inscenace, systém aranžmá a gestického projevu. Důležité je to, že východiskem pro jednotlivé části i celé pasáže bylo vytvoření *určitých* situací a *určitých* charakterů či spíš charakterových typů. Situace nemohly být reálně popisné a ličit třeba konkrétní prostředí: znamenaly spíš bod, z něhož se text „rodí“, aby mohl být proveden nikoli jako recitace, ale jako *jednání*, působící na partnery a vyvolávající další jednání. V tom je jádro divadelnosti Vyšínuté hrdličky a cesta k vyjádření souvislých pasáží jako *procesů*. Tyto situace bylo možno vyjádřit jen náznakově a hereckými prostředky: náznakovost dovoľovala pracovat zkratkovitě a soustředit se na podstatné rysy. Situace se mohly díky náznakovosti také prudce měnit. Tak třeba herec, hrající „Pána“, mohl do základní situace vložit několik dalších situací, které linku „Pána“ nerozbitně, ale variovaly a ukazovaly jeden typ v mnoha souvislostech a polohách. Náznakovost a proměnlivost způsobily konečně, že situace byly určité, ale přece jen ne zcela ohraničené: ponechávaly tak volný prostor pro divákovu domýšleni a pro divákovou fantazii; byly asociativní, divák si je mohl doplňovat a spojovat se svou zkušeností.

A tak byla řešena i otázka určitosti charakterů. Opět nešlo o konkrétní portréty, ale o náznaky a o možnost „přeskakovat“ prudce z jedné figury do druhé. I tím dostával jeden a týž text několik poloh a významů a byl rozvíjen do různých souvislostí.

Náš život je prostoupen mnoha konvencemi hlouběji a trvaleji, než se na první pohled zdá: konvence v řeči, v jednání, ve vztahu k lidem, ve vnímání si často jako konvence přestáváme uvědomovat, a tehdy konvence nejsilněji ovlivňují a deformují náš vztah ke skutečnosti. Pokusili jsme se alespoň dotknout tohoto problému jevištním způsobem, který bych nazval *odkrývání konvencí*. Jan Císař v Rudém právu (13. 2. 1963) výsledek této práce popisuje takto: „— prostředky jasně herecké — které jsou možné právě jen v divadelním pojetí: v duchu protikonvenčního zaměření se mnohé dělá opačně. Rady k moudrému a obezřetnému životu se pronášejí tónem klackovitého chuligána, bajka o sobectví se říká moudrým a rozšafným tónem, jímž se obvykle vykládají nejkrásnější pohádky, slova o špatné lásce zní horoucně a něžně. Tím se ještě zvyšuje disproporce mezi rubem a lícem, zesiluje se „pohled zespoda“, který snad není příjemný, ale zato zdravě užitečný“.

Je třeba zdůraznit, že v tomto rozporu mezi obsahem sdělení a způsobem sdělení nemělo jít jen o parodii, ale o identifikování konvence jako zamlžení a zamaskování skutečnosti. Takových pokusů bylo v naší inscenaci více.

Pražákův snímek z představení Vyšínuté hrdličky v Divadle Na zábradlí

Zdivadelnění Vyšínuté hrdličky nemělo být tedy něčím „navíc“, něčím, co verše jenom zpešťuje a činí zajímavějšími. Snažili jsme se, aby inscenační prostředky vznikly z interpretace textu, aby z těchto textů a jejich vazeb vytěžily maximum ve smyslu současného divadla, jak si je představujeme: „Šíroky rejstřík tónů — lyrických i parodických, hravých i drsných — často stylizovaných do pevných představových modelů, pohybově umocněných trochu biomechanickou akcí na třech ripstolech; důsledně je přitom využíváno kontrastní vazby intonace a pohybu, slova a gesta, jednotný myšlenkový proud je přerýván otázkou, rozrušován skeptikou“ (J. Černý) — tato škála postupů byla rozvinuta ve snaze vyjádřit základní téma ne didakticky, ale opět odkrýváním nejrůznějších pohledů a zorných úhlů, záměrným vyvoláváním rozporů, které měly diváka vyprovokovat k „rozhovoru“ a nutit ho k zaujetí stanoviska.

Snažili jsme se tento princip dotáhnout do plné divadelnosti, totiž tak, aby neustále zaměstnával všechny divákovy smysly a střídal i jeho citové polohy. Proto byly do hry vloženy i tři relativně samostatné pasáže o grenóblech, které základní téma rozvedly v jiné formě: na principu „divadla na divadle“ zachytily typ člověka, který stále mluví o jednom předmětu, ale jednou jej vychvaluje, po druhé popírá a po třetí je pro i proti. Nedílnou součástí, byť opět poměrně samostatnou, tvořily tři sekvence Jiráskových kreseb, promítaných po každé přednášce na široké plátno: neilustrovaly téma večera, ale zpracovávaly je po svém a s pronikavostí, jaká je tomuto vynikajícímu kreslíři-mysliteli vlastní. Určité pasáže byly doprovázeny nebo oddělovány hudbou Pavla Burdy a Antonína Gondolána: hrály jen dva nástroje, bubny a kontrabas.

Zcela záměrně a proti divadelním šablonám byl na závěr postaven Halasův text, který je ve své původní podobě přednáškou. Domnívám se, že libreto našlo v Halasovi opravdové vyvrcholení celého večera. Prostota a vroucí patos, revoluční vzrušení a jemná citlivost, horoucí srdce a chladný rozum, oddanost zápasu a vůle sčepit i uprostřed tohoto zápasu celistvost ideje člověka, spojení „nádeničiny“ a „uchování hlavy v samotu“, sloučení „geometrie politiky“ s „astronomií poezie“ — to vše tvoří myšlenkovou a básnickou syntézu, vyznání, jaké nemá v naší poválečné literatuře obdoby.

Není třeba se bát „nedivadelnosti“ tohoto textu, třebaže jeho interpretace zůstane jedním z nejtěžších problémů. Ať však bude řešena tak či onak, musí vycházet z naprosté víry v text a musí jen a jen jeho silou působit na diváka.

JAN GROSSMAN
režisér Vyšínuté hrdličky
v Divadle Na zábradlí

PÁRKAŘKA

Hudba: Luboš Fišer

Text: Ota Žebrák

Medium

1. No-vý York má mrakodrapy, Madrid ky-ta-ry, v Benátkách vás gondo-li-ér
 2. Když nevíte co své milé máte k svátku dát, a když máte s sebou má-lo
 3. Města v cizích zemích mají možná větší lesk v jejich stínu možná mi-zí

lá-ká do bár-ky, dvati-sí-ce pět set stojí po-byt v Kupa-ři,
 peněz na dár-ky, za-ru-če-ně ještě víc vás bu-de mi-lo-vat,
 půvab Vi-kár-ky, a-le jednou přepadne vás ne-vý-slovný stesk

já vás pozvu za tři dvacet na pár - ky. Dobrý ve-čer, dobré
 když ji ke mně přive-de-te na pár - ky.
 za-sko-čit si na Václa-vák na pár - ky.

chutná - ní, zde jsou drobné, přijďte zase, díky vám, na Mu-
 se-um klepe sví-tá - ní, je už rá-no, já svůj stánek zaví-
 -rám, -rám, je už rá-no, já svůj stá-nek za-ví-
 rám, je už rá-no, já svůj stá-nek za - ví - rám.

PAVEL FIALA

Pitvořík dělal všechno po nich.

Byl pokrytcem, intelektuálem i volem.

Tak Pitvoříka zabili.

A myslí si, že už nejsou pokrytci, intelektuálové a ...

Miloslav Švandrlík

KAŽDÝ NA SVÉM KONI

**Tři ukázky
ze stejnojmenného
kabaretu**

Odborník pro Ptakokrmnu

(Na stolku zazvoní telefon, Lupínek k němu zamíří)

LUPÍNEK: Ptakokrmna, národní podnik. Nu, prosím. Tarbiky u nás nevedeme. Tarbici jsou savci a patří do čeledi pamyší. Elektrické úhoře urgujte u zoologické zahrady v Tróji. Ano, prosím, to ano. Datlové a jiní šplhavci jsou naší oblíbenou specialitou. Rádi dodáme. Čest! *(Položí sluchátko)*

HOUŽVIČKOVÁ *(rozčileně)*: Soudruhu Lupínku, to už přestává všechno. Právý bek nám utopil včelojeda, protože si ho spletl s ledňáčkem, levá spojka utrhla tetřevovi nohu a centrahav má už třetí den absenci.

LUPÍNEK: Soudružko Houžvičková, nebuď laubů, chci říci nebuď malicherná. Koukej na to politicky. Za každým utopeným včelojedem musíš vidět člověka. Já ti řeknu tohle: Když to budou hrát chlapi v neděli, tak za předpokladu, že seženu levé křídlo, máme divizi v kapse.

HOUŽVIČKOVÁ: Jenomže mně je líto těch ptáčků. Ten náhradní brankář dával včera královským labutím sekané žízaly s křenem.

LUPÍNEK: A co je tady třeba, soudružko Houžvičková? Je třeba pomoci. Každý se odborníkem nerodí. Zajímej se o ty soudruhy, postůj s nimi, poradí! Od toho jsi školený kádr.

HOUŽVIČKOVÁ: A ten centrforvard dal vrá-

ně šedivce do vody šumák a jestřábovi pálił pařát cigaretou!

LUPÍNEK: Tady je ovšem na místě tvrdá soudružská kritika. Z titulu své funkce si můžeš dovolit mu říci: Proč, soudruhu, páliš jestřábovi pařát cigaretou? To nesvědčí o tvém kladném poměru k tomuto krásnému ptáku. Soudruhu, styď se!

HOUŽVIČKOVÁ: Ano, budu kritizovat. Budu! LUPÍNEK: Správně! Jedině tvrdou kritikou se zocelí naše odborné kádry.

HOUŽVIČKOVÁ: Soudruhu Lupínku, je tady ten soudruh Čimda. Prosí vás, abyste ho přijal.

LUPÍNEK: Čimda?

HOUŽVIČKOVÁ: Ten, jak se zajímá o místo odborného poradce pro krmení křikavců, kuželozobých a hrubozobých. Zdá se, že je to opravdu odborník.

LUPÍNEK: Odborníky potřebujeme. Ať vstoupí.

ČIMDA *(vstoupí)*: Čest práci!

LUPÍNEK: Čest, posadte se, soudruhu.

ČIMDA: Děkuji, já jsem Čimda, prosím. Jdu sem kvůli tomu místu.

LUPÍNEK: Četl jsem váš dotazník. Nechci nic slibovat, ale vypadá to s vámi nadějně. Vy jste odborník, že ano?

ČIMDA: Ano, to prosím jsem. Syn hajného. Ptáky poznávám po hlase i po letu. Ptáci... to je moje životní radost.

LUPÍNEK: Vidal Které ptáky byste zařadil mezi pěnkavy?

ČIMDA: Do pěnkav, které jsou příslušníky pátého řádu pěvců a patří do páté čeledi kuželozobých, řadíme především stehlíka, čížka, vrabce domácího i polního, pěnkavu čečetku, jikavce, konopku, kanára, zvonohlíka, hejla, strnada a křivku.

LUPÍNEK: Výborně, mladý příteli! A co víte o hrabavých?

ČIMDA: Hrabaví mají silné nohy, zahnutý, krátký a silný zobák. Někteří, například drop veliký, jsou už přechodem k běžcům, mezi něž patří především pštrosové.

LUPÍNEK: Stačí. Úplně stačí. Pracoval jste již se zvířeti prakticky?

ČIMDA: Od malička, prosím. Po vyjití školy jsem byl zaměstnán jako ošetřovatel a krmič. Měl jsem na starosti šelmy puchovitě, ale záhy jsem přešel k ptactvu. Krmil jsem bahňáky, pelikány, volavky a lelky. Později jsem přibíral sovu pálenou a orlosupa bradatého.

LUPÍNEK: To je znamenité! Myslím, že jste člověk, jakého hledáme. A co takhle sport, soudruhu?

ČIMDA: Jak prosím?

LUPÍNEK: Sport. Třeba kopanou — nehraje?

ČIMDA: Kdepak prosím. Na takové nesmysly nezbyvá čas. Já jen ptáčky. Víte, když to

tak člověk slyší cvrlikat, když se podívá na roztoženou samičku brhlíka nebo parukáře, je mu u srdce tak mílo, že by neměnil s nikým na světě.

LUPÍNEK: To je krásná vlastnost — láska k ptákům. Opravdu uslechtilá. A ještě mi dovolte otázku: co byste udělal, kdyby váš kolega v zaměstnání pálil jestřábovi cigaretou pařát?

ČIMDA (*potácí se*): Znal jsem člověka, který trýznil brkoslava hladem, ale tohle přesahuje všechny meze! Okamžitě bych toho člověka oznámil spolku pro ochranu zvířat a trval bych na jeho propuštění.

LUPÍNEK: Velmi dobře, soudruhu. Nyní můžete odejít, do patnácti dnů vám dáme vědět.

ČIMDA: Děkuji pěkně. Již se těším. Máte tu krásné ptáčky, všiml jsem si. Na shledanou! (*Odejde*)

LUPÍNEK: Jó, hochu, to je těžký. Já tě přijmu, a ty mi budeš žalovat centrforvarda.

HOUŽVIČKOVÁ: Je tu pan Lampář.

LUPÍNEK: Cože? Jarda? Ať jde okamžitě dál.

LAMPÁŘ (*vejde*): Tě vnímám, Ládo. Tak já jdu k tobě na kádrový pohovor.

LUPÍNEK: Těbůh, Jaroušku! Říkali ti kluci? Šel bys k nám? Člověče, schází nám jenom to levaso, ale jinak máme manšaft jedna balada.

LAMPÁŘ: No koukej, znáš mě? Máš tu prej pro mne nějaké švindl...

LUPÍNEK: Omyl, soudruhu! Důležité místo pro odborníka.

LAMPÁŘ: A hele!

LUPÍNEK: Nějak se domluvíme. Sedni si, abychom nejednodušeovali problémy. Máš rád ptáky?

LAMPÁŘ: Jo, hlavně husu a krocana. Na pekáči.

LUPÍNEK: No vida, základní poměr by tady byl. Teď jde o odborné znalosti. Co soudíš o sýkorkách?

LAMPÁŘ: Ten Sýkora, co hraje za Meoptu, je

slaboch, moc si s tím hraje ve velkém vápně, ale jeho brácha Venca to kope zdravě.

LUPÍNEK: Počkej, počkej! Teď mluvíme o ptactvu. Tak říkáš, že Venca Sýkora je lepší. Hm. Budu se muset na něj mrknout.

LAMPÁŘ: Koukej, Ládo, já spěchám. Tak co je s tím flemem? Jestli je to na levačku, řekni to na rovnu. V Rybotechně mi dávají dva tácy.

LUPÍNEK: Jardo, neblbni. Já si tu přece musím ověřit tvé předpoklady, abych měl čisté svědomí.

LAMPÁŘ: Předpoklady sem, předpoklady tam. Kopu to pořád stejně.

LUPÍNEK: Samozřejmě, Jarouši, jsi levé křídlo, my ho potřebujeme. To je jedna věc. Druhá věc je to, že máš dělat odborného poradce pro krmení křikavců kuželozobých a hrubozobých.

LAMPÁŘ: Co to je?

LUPÍNEK: Těší mne, soudruhu, že aspoň projevuješ zájem o své budoucí povolání. Zvědavost je matka budoucích úspěchů.

LAMPÁŘ: Člověče, ty mluvíš jako kniha.

LUPÍNEK: Hlavně si naše ptactvo zamiluj, pták, to je největší přítel člověka.

LAMPÁŘ: Mně je to jedno. Já nemám rád akorát kočky a ježky.

LUPÍNEK: Kočka je šelma a ptactvo hubí. Ježek je všežravec.

LAMPÁŘ: Tak se snad dohodnem, ne?

LUPÍNEK: Jak bychom se nedohodili? Znáš tě přece už tolik roků, vím, že jsi kádr jak se patří. Poměr k ptactvu máš dobrý a projevuje se u tebe zájem o další vzdělání v tomto oboru. Tedy, Jardo: musí ti být jasné, že tě přijímám na toto odpovědné místo právě pro ten tvůj zájem. To, že jsi dobrý fotbalista, je pro mne vedlejší. V pondělí můžeš nastoupit, zítra se dohodnem na dalším. Buď zdrav.

LAMPÁŘ: Vidíš, ani to nebolelo. Tak ahoj! (*Odejde*)

LUPÍNEK: Soudružko Houžvičková, divize je v suchu!

Trestní komise

(Mužovs z trestní komise sedí kolem stolu. Vstydí se předseda)

PŘEDSEDA: Přistupmež k případu inzultace v Dolním Šepoulově. Já myslím, že to je jasný jako řádka. Soudce byl bít, zavřeme jím hřiště! Ale pro pořádek se ještě zeptáme rozhodčího Košvance, jak se mu to přihodilo. Nuže, promluv, Košvanče.

KOŠVANEK (*povstane — má ovázanou hlavu*): Opouštěje hřiště v Dolním Šepoulově

pocítil jsem náhle prudkou bolest v samém středu hýždí. Z toho jsem usoudil, že jsem byl nakopnut.

PŘEDSEDA: A proč máš ovázanou hlavu?

KOŠVANEK: Otočiv se po vínkoví, obdržel jsem několik ran pěstí.

PŘEDSEDA: Tak to je bez debat. Všestranná inzultace jako jedna malina. A my tohle trpět nebudeme! Kopání do Košvance, jakož i do jiných rozhodčích, učiníme kardinální a

radikální přítrž! My to těm Dolním Šepoulákům osladíme, že z toho budou tumpachoví! Dávejte návrhy, na jak dlouho jim zavřeme hřiště. *(Ke slovu se hlásí Vaňouch)* No vida, sám šepoulvský rodák soudruh Vaňouch navrhne trest a nekompromisně odsoudí viníka.

VAŇOUCH *(povstane a zaujme řečnickou pózu)*: Lehce, velmi lehce se způsobují přikrofi, soudruzi, ale těžko, velmi těžko se napravují. A nám jde o člověka! Tak se tedy na celý případ podívejme politicky! Odhodme všechny kubistické a jiné předsudky! A věc dostane nové, netušené obrysy. Ano, soudruzi! Neboť koho to chceme vlastně trestat? Dolní Šepoulov, založený již Přemyslem Otakarem II. krátce před jeho smrtí na Moravském poli. Tentýž Šepoulov, který trpěl pod Habsburky a kolem jehož chaloupek krácel Jan Amos Komenský do vyhnanství! V Dolním Šepoulově se narodil obrozenecký básník Bruncvík Kolouch-Šepoulovský, nejvýznačnější předchůdce Puchmajerův. Šest místních sedláků se zúčastnilo r. 1775 selského povstání a bylo veřejně zmrskáno na náměstí v Hradci Králové! Avšak Dolní Šepoulov není jen slavná minulost. Žije zde krásný, i když vinou dřívějších sociálních řádů poněkud drsný lid. Nelze popřít, že náš milý rozhodčí Košvanec utrpěl v Dolním Šepoulově újmu. Nebudeme však za to trestat přece vzornou dojičku šepoulvského JZD Marii Trebendovou, která tak ráda navštěvuje fotbalové zápasy! Nebo jiné

vzorné pracovníky, kterých je v Dolním Šepoulově celá řada! Místní JZD plní plán živočišné výroby na 102 %, plán rostlinné výroby na 108,71! Dodávky vysoko překračuje. A za to je chcete trestat, soudruzi? To by byl útok proti našemu zemědělství! Dále, soudruzi: obec Dolní Šepoulov je na prvním místě v okrese v zkrášlování návsi a na prvním místě v kraji ve sběru králíčích kožek. Uzávěření hřiště by bylo podivnou odměnou za vynaložené úsilí! A konečně: možná, že dosud nevíte o té radostné události. Julií Horažďákové z Dolního Šepoulova se narodila krásná, zdravá trojčátka. Chcete se stát Herodesy a zarmoutit nevinná děcka už při jejich vstupu do života? Nevěřím, že jste toho schopni! Tresejte přísně, avšak spravedlivě! Zvažte všechny budovatelské úspěchy šepoulvských občanů! Ať veřejnost vidí, že v disciplinární komisi sedí lidé uvědomělí, z nichž se nikdo nedopustí tak podlého a socialismu nepřátelského činu, jako je uzavření šepoulvského hřiště *(Posadí se)* *(Členové komise jsou zřejmě krajně zmatení)*.

PŘEDSEDA *(rozpačitě vstane)*: Tedy, bylo to jasné jako řádka, avšak ve světle nových důkazů, koukáme-li na to politicky, musíme vidět, jak tady správně poukázal soudruh Vaňouch... *(Košvancovi klesne ojačovaná hlava na stůl)* Koukej, Košvanec, jenom nám tady neomdlívej! Mně se zdá, že simuluješ a hraješ divadýlko! A bůhví, jestli sis to v tom Dolním Šepoulově neudělal sám!

Kulturní hospoda

(Hospoda. Rinkot püllitřů, hláhol)

1. STREJC: Paní Emilko!

HOSTINSKÁ: Ještě jednu?

1. STREJC: Paní Emilko... jednoho frtana, a kdybyste byla tak moc hodná a pustila nějakýho toho Bacha nebo Berlioze!

2. STREJC: Nebo Wagnera!

3. STREJC: Já si potrpím na Verdiho!

HOSTINSKÁ: Je mi líto, pánové, ale polámalo se nám gramo. Strhlo se péro na tom dlouhohrajícím Janáčkoví.

1. STREJC: Co teď budeme dělat?

2. STREJC: Rádio se nedá poslouchat. To je samá taneční hudba, ale aby tam dali od podlahy pořádné fis moll, to je ani nena-padne!

3. STREJC: Zapějte nám vy, paní Emilko, nějakou pěknou árii! Budeme vám vděčnými posluchači!

HOSTINSKÁ: Ráda. *(Pěje)*

Mne zná celý
mne zná celý

mne zná celý kraj, aj, aj!

Manžel veíl

manžel veíl

provozovně Raj, aj, aj!

A v tom Raji

žijem jako v ráji,

k poslechu nám

klasikové hrají.

Při klasikovi se

člověk nají,

mnozí k tomu ještě

pívečko si dají.

A tak mne tu jistě

všichni znají,

andělem jsem strážným

v tomto ráji.

V této naší provozovně

Raj, aj, aj!

(Potlesk; vchází Muž nesoucí čelo)

1. STREJC: Hele, je tady primáš!

2. STREJC: Pojď sem s tím svým violončelem, ty kluku kudrnatá! A stříhni tam nějaké as dur do ouška!

3. STREJC: To largo předevřím za ten koňak stálo!

MUŽ: Jsem vám k službám, pánové.

(Tklivá hra na čelo)

1. STREJC: A koukej, je tady mládež!

1. CHULIGÁN: Si představ, že se mnou nechtěla jít na koncert filharmonie!

2. CHULIGÁN: To mě teda podrž! Taková prima vodvazárna!

1. CHULIGÁN: Že jo? Já tě, vole, mám nejradši podle pičigátol! To sem, vole, úplně vedle!

2. CHULIGÁN: My si s Mercedes potrpíme na fugy. Na chajdě si sednem k táboráku, pustíme si fugu a vopejkáme buřty.

1. CHULIGÁN: To je žůžo. Ale co mám dělat, vole, s tou mou břehulí? Věříš, že neví, jaké je rozdíl mezi mollovou stupnicí melodickou a harmonickou?

2. CHULIGÁN: To je teda číslol! To Mercedes je formát! Ta má album operních pěvců a do sešitu se jí podepsalo celý kvarteto bez dirigenta!

1. CHULIGÁN: To teda žeru!

2. CHULIGÁN: Že jo?

1. CHULIGÁN: Jasan. Já, vole, nechápu, co ty lidi na tom viděj svíjet se na parketu za kvílení džezu? Copak to je nějaká hudba? Kdyby radši hráli víc symfonií!

2. CHULIGÁN: Včera jsem koupil bezva flák. Je to symfonie H dur a jsem z ní celej vedle!

1. CHULIGÁN: Neblbli! Ta s tím flétnovým sólem?

2. CHULIGÁN: Nemlich ta samá.

1. CHULIGÁN: Tos teda měl kliku!

1. STREJC: Mladej muži, vy jste sehnal symfonii H dur?

2. STREJC: Tu s flétnovým sólem?

2. CHULIGÁN: Hovoříš jasně, no ne?

3. STREJC: A prodáte nám ji?

2. CHULIGÁN: Přece jsem nevotrávil tátu jedem na krysy!

1. STREJC: Dám za ni dvakrát tolik, než jste zaplatil!

2. STREJC: Třikrát.

3. STREJC: Pětkrát!

2. CHULIGÁN: Copak mi může váš mrzkej mamon nahradit požitek z vážné hudby?

1. CHULIGÁN: To nemůže!

1. STREJC: Proboha, nechte nám jít!

2. STREJC: Já bez toho flétnovýho sóla trpím chronickou nespavostí!

2. CHULIGÁN: Ani mě nehne!

HOSTINSKÁ: A když vás o to požádám já? Taky odepřete?

2. CHULIGÁN: Paní Emilko...

HOSTINSKÁ: Prodejte mi ji!

2. CHULIGÁN: Ne... Nemohl Bez symfonie H dur bych se potácel světem jako prašivá ovce. Že jo, vole?

1. CHULIGÁN: Se vr.

HOSTINSKÁ: Prosím vás! Pro všechno na světě, nechte mi ji!

2. CHULIGÁN: Já tedy... paní Emilko...

(Líbají se)

HOSTINSKÝ: Co to má znamenat? Já se neudržím! On líbá moji ženu! Já to všechno rozsekám na cucky!

(Strašný randál, hostinský vyhazuje chuligána)

HOSTINSKÁ: Barbare! Analfabete nekulturní! Mohla jsem mít symfonii H dur.

HOSTINSKÝ: Tu s tím flétnovým sólem?

(Rve si vlasy)

Maxmilián

STANISLAV SOHR

Dům, který projektoval, spadl, sotva jej dostavili. I vzali Maxmiliána za límec a vyhodili na mráz.

— Je náš, řekli si po čase, musíme mu dát příležitost.

Továrna, kterou Maxmilián vedl, byla do roka bankrot. I naznačili mu, aby odešel, a on odešel.

— Je náš, usoudili, a je ukázněný.

Bezpečnostní útvar, kterému Maxmilián velel, dopadl, odhalil a usvědčil z deliktů proti mravopověstnosti individuum, které tvrdšíně zapíralo a vydávalo se za školního inspektora.

Byl to školní inspektor.

— Je náš, říkali o bývalém veliteli bezpečnostního útvaru Maxmiliánovi, co s ním? Sakra, co s ním!

Jako kulturní referent na závodě se Maxmilián konečně osvědčil. Žádný dům pod jeho vedením nespádl, žádná fabrika nezkrachovala, k žádnému ošivdnému přehmatu nedošlo.

Tak co.

Drůbež

Nenávídím neděli...

Pejsek a kočička

O nás dvou už Čapek psal...

Svazácká nástěnka

Včera mi bylo sedmnáct...

První řádky

U vody

IVAN VIČAR

Teď mlč!
Nepokaž barbarským slovem
nadžemskou chvíli citu,
nejednej.
Věci, jež k tomu patří,
nech před sebou míjet,
střídat se s časem,
kdysi už jednou prošlým...
Přeběhneš modré náměstí
s frontami roztoužených oken,
protřeš se ušpiněnou uličkou...
a teď tu sedíš na regulce,
čeříš potmavlou hladinu
a s kamínky odhazuješ
svoje bílé vlasy.
Mlč dál.
Mlč o tom, co ti s vodou uplynulo.

Otázka

JINDŘICH SLAVÍČEK

Děti si hrály na válku.
Kopaly zákopy,
házely bramborové granáty.
Pepík byl generálem.
Přišel tatínek,
dal mu pohavek a odvedl ho domů.
Večer slyšel v rádiu,
že nějakí generálové chtějí válčit.
Bylo mu to divné.
Přemýšlel.
Před usnutím se zeptal maminky:
„Mami, ti generálové nemají
žádného tatínka?“

Telefon

JAN ZUZKA

Chtěl jsem si s Jarmilou schůzku dát,
žel, nemohl jsem se dovolat.
Řekněte, to už byl telefon,
že napsal Mácha
MARNÉ VOLÁNÍ?

Vystřihli jsme

... z KULTURNÍ TVORBY

Je jistý druh génů, který dovedou objevit
pouze géniové.

„Zbaběleci!“ řeklo lejno. „Bojí se mne do-
tknout.“

Chudák matka zem! Padají na ni všechny
naše stíny.

(Stanislaw Jerzy Lec — přeložil B. Křemenák)

... z LITERÁRNÍCH NOVIN

Bojuji za nezávislost na tom, co říkám.

Ovládá několik lidí slovem i písmem.

Okolo myšlenky proudily zástupy kolem-
jdoucích a sem tam se u ní zastavilo několik
zevlounů.

(Vlasta Zábanský)

... z DIKOBRÁZU

PŘEDSEVZETÍ

Dejme se teď odhodlaně
v jednom šiku do boje,
ať nám práci ve výrobě
nebrzdí už prostoje.

A na délku porad, schůzí
berme taky ohledy,
jinak vznikne nový problém —
jak odstranit prosedy.

(Jar. Konvalina)

„Soudruzi, stálo by za to vyhledat v Leni-
novi, že i on byl proti planému citování
klasiků!“

Co je to krokodýl?

Ještěrka hlášená na okres.

Co z toho, že jsi vyhrál bitvu, když ses den
před ní pohádal s historikem!

Lépe sloužit dvěma pánům než jednomu
sluhovi.

Kdo nepozvedne nikdy hlavu, neví ani, jaký
prapor nad ním vlaje.

(Wieslaw Brudzinski - přeložil B. Křemenák).

PRAMENY

Výběr literatury k sestavování pořadů pro dětské obecnstvo

POEZIE

Alda J., Tři pohádky, 1962 Básnické zpracování známých národních pohádek: Honza králem — Sůl nad zlato — Jak stařeček měnil, až vyměnil

Čukovskij K., Divotvorný strom, 1962 Čtyři humorné příběhy, které zesměšňují některé nepěkné vlastnosti, jako parádivost, nenasytnost, bázlivost apod.

Hrubín F., Dívej se a povídej, 1961 Drobné básně pro nejmenší děti o nejrůznějších věcech kolem nás

Kainar J., Říkadla, 1961 Čtyřladvacet vtipných a nápaditých říkadel, která objevují nové vztahy mezi lidmi a věcmi

Kainar J., Zlatovláska, 1962 Veršovaná verze známé národní pohádky

Majakovskij V., Vesele i vážně, 1961 Výběr z Majakovského veršů publikovaných v sovětských mládežnických časopisech

Maršák S., Kamarádi, 1961 Knížka satirických veršů o předsudcích dětí i dospělých

Noha J., Pohlednice, 1962 Verše o světě a dálkách spojených poštou

Plicka K.—Volf F., Doma, 1962 Výběr z lidové poezie i prózy

Skácel J., Jak šel brousek na vandr, 1961 Veršovaná pohádka o brousku, který ze služby u sedláka odešel do města, kde našel radost v kolektivní práci

PRÓZA

Amades J., Katalánské pohádky, 1961 Dvanáct pohádek z Katalánie, zpracovaných podle lidového vyprávění

Daníčková S., Modřinky, pojďte k nám!, 1962 Příběh Marušky a Jenka, kteří hledají pomoc pro svou nemocnou jablůnku

Hanuš P., Případy pana Bábovky, 1962 Knihy detektivních příběhů pro starší děti

Kazakov J., Teddy, 1962 Příběh cvičeného medvěda, který uteče z cirkusu do volné přírody

Krátký R., Bubáci aneb Malý přírodopis duchů, přízraků a strašidel, 1961 Rozmarná encyklopedie 91 druhů strašidel s vysvětlením, jak vznikly pověsti o nich

Majerová M., Čarovný svět, 1962 Devatenáct pohádek z celého světa citlivě upravených podle místa jejich vzniku

Petiška E., O dětech a zvířátkách, 1962 Jednoduché příběhy o vztahu dětí k věcem a zvířatům

Syrovátko O., Zatoulané písmenko, 1961 Groteskní a vtipný příběh písmenka M, které uteklo z nápisu MLEKÁRNA

Žantovská H., Pohádky ze dvou klubíček, 1962 Knížka tradičních i moderních pohádek

PÁSMO

Bendová H.—Chorvát M., Kdyby přišel, 1962 Estráda vhodná pro malé mládežnické soubory (pět účinkujících): pořad z veršů a jiných textů našich předních autorů je průřezem veselého dětského dne

Dávidek J.—Trnková M., Tatínkovy pohádky, 1962 Scénické pásmo osmi moderních pohádek rumunského spisovatele Octava Panače Iaseho v překladu Z. Vyhliďalové pro maňáskové loutky a jednoho živého herce

Hartl V., Pohádky Karla Čapka, 1962 Dramatizace dvou oblíbených Čapkových pohádek — pošťáček a doktorské

Henke J., Kouzelník a detektivové, 1962 Dramatizace známých pohádek K. Čapka s písňovými texty J. Bruknera

Jarní písnička a jiné pohádky, 1962 Tři jednoduché loutkové pohádky pro začínající soubory

Lebedová B., Kouzelná čepice a jiné scénky, 1962 Sborníček sedmi satirických scének z „babilonových“ pořadů Divadla J. Wolkra v Praze pro děti pionýrského věku

Lebedová B., Povídám, povídám pohádku, 1962 Sborníček deseti krátkých a jednoduchých pohádek, které lze inscenovat bez velkých scénických a kostýmních nároků

Pilný I., Ztratil se nám Puntá, 1962 Estrádní komedie s prostým příběhem, zato však s celou řadou loutkových produkcí

Rachmut E., Veselým letem školním světem, 1963 Veselá estráda pro jednoho dospělého a libovolný počet dětských herců od 1. až do 9. třídy

Strojil V., Pohádka o tmavomodrém inkoustu, 1962 Pohádkový příběh pro dospělé i dětské herce se soutěžemi dětského obecnstva

Středa J., Divadlo v rukavičkách, 1962 Dětská loutková revue, která si v řadě scének a písniček všimá některých dětských nešvarů

Štangler B.—Chvalovský K. K., Českým rokem, 1962 Dětská suita z lidových písní, tanců a říkadel, která diváká provádí lidovými zvyky celého roku

Tittelbachová L., Povídám, povídám pohádku z barevného kabátku, 1962 Tři jednoduché loutkové pohádky pro nejmenší diváky

Knihy uvedené v oddílech Poezie a Próza vydalo Státní nakladatelství dětské knihy, ostatní publikace jsou z produkce Dilia.

Živočichopis nacionalismu

Kurt Tucholsky není příliš znám našemu dnešnímu čtenáři. Tu a tam se objevila v tisku některá jeho drobná práce a teprve *Panoptikum*, vycházející v Mladé frontě, ukazuje malý výsek z bohaté tvorby tohoto německého publicisty mezi dvěma válkami.

Byl jedním z nejčtenějších novinářů své doby. Jeho šansony se zpívaly v kabaretech, jeho ostré výpady proti měšťáctví pobuřovaly, jeho nelibostnost vůči militarismu jenom stoupla po první světové válce.

„Máme právo nenávidět Německo — protože je milujeme,“ napsal jednou zoufale. Jeho knihy byly první, které zaplály na hranicích, zapalovaných v ulicích a na náměstích „Třetí říše“. Neboť Tucholský rozpoznal nacismus hned v jeho zárodku. Dovedl odhadnout i líheň budoucí nacistické moci: měšťáčky, solidní obchodníčky, chladné cyniky v uniformě, degenerovanou justici, zrůdný nacionalismus, nelidskou byrokracii.

Výbor Tucholského prací je skvělou ukázkou, jak úsporně psát satiru na měšťáky, ukázkou, jak autor přesně zná citlivá místa svých nepřátel a ví, kam a jak bodnout. Ve zdánlivě lehkém monologu je tu skryta sžíravá ironie, za níž však cítíš autorovu lásku k lidem, jeho obavy o osud národa.

Tucholsky se umí dívat lidem pod kůži. Je chirurg, který ví, že zkažené a odumřelé části národního těla je třeba nemilosrdně odoperovat. A to dělá s militaristy, buržoazí, prodejními soudci.

Od dob Tucholského smrti (roku 1935 spáchal v emigraci sebevraždu) prošel svět strašlivou katastrofou, před níž varoval. Po jejím konci se v Německu rozděleném na dva světy hodně změnilo, v jednom německém světě zůstalo všechno

při starém. A tady je Tucholsky dnešní.

Jeho práce — alespoň drtivá většina z nich — volají po jevišti. Je tu řada monologů, řada skvělých dialogů, postihujících podstatu měšťáctví, které se nezměnilo, i když se dnes vozí v sedmimetrových cadillacích a efektních mercedeskách.

Tam, kde si soubory složitě a nepříliš dobře vymýšlejí satiru na militarismus a Německou spolkovou republiku, tam všude mohou s klidným svědomím sáhnout po Tucholském. Nezmylí se a budou mít k dispozici zasvěceného a poučeného autora, který zná, ví a umí.

A nejen soubory, ale i autoři by měli číst Tucholského. Mohou se mnoho naučit.

O verších je obecně známo, že hovoří o lásce, jaru a mládí, že se v nich vzpomíná na krutá léta války a šťastné chvíle osvobození a volá po štěstí v míru. Že lze veršem také bojovat proti slabosti, podlizavosti, bezpáteřnosti, kultům a kultíkům, o tom nás přesvědčí výbor ze sovětského satirického týdeníku *Krokodýl*. Jen málokdy k nám hovoří satira veršem — ještě tak nejspíš v písničce. Tento výbor, který vydalo Nakladatelství politické literatury, dává mnohým souborům možnost udělat divadlo poezie trochu jinak: satiricky bojovné, útočné, a přece si zachovávají všechny náležitosti poetického večera. Satirických písní máme k dispozici dostatek, aby program mohl být náležitě vyvážen. I řada pantomimických výstupů, jimiž lze beze slova ostře napadnout to špatné v našem životě, může doplnit tento výbor satirických veršů.

Soubory najdou v těchto dvou knihách mnoho neotřelého, nového a potřebného.

lž

Repertoár malé scény

